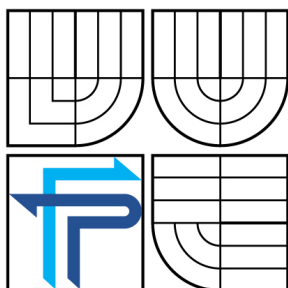

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ
ÚSTAV EKONOMIKY

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF ECONOMICS

NÁVRH EXPERTNÍHO SYSTÉMU PRO VÝBĚR VHODNÉHO SPOŘICÍHO PRODUKTU PRO KLIENTY SPOLEČNOSTI AWD

EXPERT SYSTEM DESIGN FOR SUITABLE SAVING PRODUCT SELECTION FOR AWD'S
(COMPANY) CLIENTS

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Bc. TOMÁŠ PRŮDEK

VEDOUcí PRÁCE
SUPERVISOR

Ing. DANA MARTINOVÍČOVÁ, Ph.D.

BRNO 2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Průdek Tomáš, Bc.

Podnikové finance a obchod (6208T090)

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů zadává diplomovou práci s názvem:

Návrh expertního systému pro výběr vhodného spořicího produktu pro klienty společnosti AWD

v anglickém jazyce:

Expert System Design for Suitable Saving Product Selection for AWD's (company) Clients

Pokyny pro vypracování:

Úvod

Vymezení problému a cíle práce

Teoretická východiska práce

Analýza problému a současné situace

Vlastní návrhy řešení, přínos návrhů řešení

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Seznam odborné literatury:

DAŇHEL, J. a kol. Pojistná teorie. 1. vydání. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.

DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Ekopress, s.r.o., 2003. 178 s. ISBN 80-86119-67-X.

KOLEKTIV AUTORŮ. Životní pojištění. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 104 s. ISBN 80-247-0146-4.

SLANÝ, A., KREBS, V., Sociální ochrana a důchodový systém, 1.vyd. Masarykova univerzita, 2004. 70 s. ISBN 80-210-3390-8.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Dana Martinovičová, Ph.D.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2008/2009.

L.S.

Ing. Martin Slezák
Ředitel ústavu

doc. RNDr. Anna Putnová, Ph.D., MBA
Děkan fakulty

V Brně, dne 12.05.2009

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá fungováním současného důchodového systému v České republice a ve vybraných zemích. Jsou zde popsány rozdíly ve financování a v pilířích, na kterých tyto systémy stojí. Dále jsou v této práci řešeny důvody, proč by měly být tyto systémy reformovány. Cílem diplomové práce je navrhnout expertní systém, který bude sloužit finančním poradcům pro výběr vhodného spořicího produktu podle požadavků klienta.

Klíčová slova

Důchod, důchodové systémy, kapitálové životní pojištění, investiční životní pojištění, spořicí účty, podílové fondy, penzijní připojištění, stavební spoření.

Annotation

This thesis object with functioning of present retirement system in the Czech republic and in selected countries. There are described differences of financing and differences of pillars on which are this systems built. Further are in this thesis answered reasons for reforming of this systems. The goal of this thesis is design expert system used to serve to financial advisers for suitable saving product selection according to client requests.

Keywords

retirement, retirement systems, capital life insurance, investment life insurance, saving accounts, unit trusts, pension additional benefit, building savings

Bibliografická citace

PRŮDEK, T. *Návrh expertního systému pro výběr vhodného spořicího produktu pro klienty společnosti AWD*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2009. 98 s. Vedoucí diplomové práce Ing. Dana Martinovičová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a zpracoval jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským, ve znění pozdějších předpisů).

V Rakvicích, dne 12. května 2009

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí diplomové práce Ing. Daně Martinovičové, Ph.D. za její odbornou pomoc a připomínky při sepsání této práce. Poděkování patří také všem ostatním, kteří přispěli ke zdárnému vytvoření této diplomové práce.

Především bych rád touto formou poděkoval svým rodičům za podporu během celé doby mého studia.

Obsah:

1	Úvod	10
2	Vymezení problému a cíle práce	12
3	Teoretická východiska práce	14
3.1	Důchodové pojištění v České republice	14
3.1.1	Právní úprava důchodového pojištění v České republice	15
3.1.2	Současný důchodový systém v České republice	16
3.1.3	Vývoj a současná situace důchodového systému v České republice	20
3.2	Systémy důchodového zabezpečení ve vybraných zemích	25
3.2.1	Spolková republika Německo	30
3.2.2	Švýcarská konfederace	31
3.2.3	Slovenská republika	33
3.2.4	Vývoj a současná situace důchodových systémů v Evropě	35
4	Možnosti financování doplňkového pilíře v České republice	39
4.1	Penzijní připojištění	39
4.2	Životní pojištění	45
4.3	Stavební spoření	49
4.4	Spořicí účet	52
4.5	Podílové fondy	53
5	Představení společnosti	
	AWD Česká republika s. r. o.	55
5.1	Jednotlivé fáze činnosti ekonomického poradce AWD	57
5.2	Charakteristika finanční strategie AWD pro domácnosti	59
6	Řešení výběru optimálního spořicího produktů pomocí expertního systému	63
6.1	Faktory ovlivňující konečnou naspořenou částku	63
6.1.1	Doba spoření	63

6.1.2	Inflace	64
6.1.3	Požadovaná cílová částka	66
6.2	Popis expertního systému	67
6.2.1	Kriteria pro rozhodování	68
6.2.2	Postup ovládání expertního systému	74
6.3	Modelové příklady	75
6.3.1	Vzorový klient A	75
6.3.2	Vzorový klient B	80
7	Závěr	89
8	Seznam použité literatury	92
9	Seznam tabulek	97
10	Seznam grafů a obrázků	98

1 Úvod

Důchod, důchodová reforma a podobné výrazy jsou už několik let čas od času velmi hojně zmiňovány v různých médiích. Ohledně důchodové reformy, nebo přesněji reformy důchodového systému, toho bylo namluveno a napsáno mnoho. Bohužel však de facto zůstalo u slov. Dnes už je však jasné, že změna tohoto systému je nevyhnutelná, protože jinak pravděpodobně bude velmi těžké tento systém při jeho aktuálním nastavení vůbec ufinancovat. Problémy můžeme hledat především u demografického vývoje. Neustále se snižuje počet ekonomicky aktivních obyvatel, kteří vydělávají na „svého“ důchodce. Tato definice je sice velmi zjednodušená, ale výborně vystihuje současnou situaci.

V České republice v současné době existuje pouze jednopilířový systém financování důchodového systému. Převážná většina dnešních důchodců využívá pouze důchod vyplácený státem. Do budoucna je však jasné, že systém nemůže stát pouze na jednom pilíři (státních důchodech). Už nyní činí průměrné důchody pouze něco málo přes 40 % průměrné hrubé mzdy v České republice. Do budoucna se však toto číslo bude velmi pravděpodobně ještě snižovat právě v souvislosti se zmiňovanou reformou.

Pokud si tedy občané chtějí zajistit stejnou životní úroveň, jakou mají při ekonomicky aktivní části života (nebo se jí chtějí alespoň co nejvíce přiblížit), musí si začít na důchodový věk začít spořit sami. Tento způsob zajištění na důchod se dá nazývat dalším pilířem. V České republice však v této souvislosti o dalším pilíři zatím mluvit nemůžeme (resp. můžeme, v literatuře se s tímto výrazem můžeme setkat, ale toto označení je značně nadnesené).

Jak již bylo zmíněno, spořit si na důchod, je v dnešní době prakticky nutnost, protože pouhé spoléhání na stát by přineslo výrazné snížení životní úrovně občana. Je však důležité neinvestovat do spořicíh produktů bezhlavě. Na trhu je v současnosti velké množství těchto spořicíh (finančních) produktů a ne každý je pro konkrétního občana vhodný. Výběr optimálního spořicího produktu by tedy

rozhodně neměl být podceňován, naopak by mu měla být dána oprávněná důležitost.

Před samotným výběrem konkrétního produktu (nebo produktů) je důležité uvědomit si několik zásadních skutečností. Především je nutné stanovit si částku, kterou chce klient ve výsledku naspořit, dále také jakou částku je schopen pravidelně vyčlenit na platby na tato spoření, časový horizont investování a v neposlední řadě také riziko, které je ochoten podstoupit. Je tedy důležité zjistit, zda je vůbec reálné danými prostředky v požadovaném časovém horizontu cílové částky dosáhnout.

2 Vymezení problému a cíle práce

Cílem diplomové práce je navržení expertního systému, který by snadno vyhodnotil, který spořicí produkt je pro klienta vhodný. Měl by také finančnímu poradci pomoci s vysvětlením, proč danému klientovi vybral určitý produkt, resp. jaká kritéria byla při výběru zohledňována. Díky tomuto systému by se měl i klient vzdělaný v jiném než ekonomickém oboru, který se v této oblasti nevyzná, snadno dozvědět, co mělo vliv na rozhodnutí o výběru spořicího produktu.

Diplomová práce je rozdělena do několika hlavních částí. V první části se zabývám teoretickými východisky práce. Konkrétně se zde zabývám důchodovým systémem v České republice, ale také současnými systémy důchodového zabezpečení ve vybraných evropských zemích. U konkrétních zemí jsem kladl důraz na to, aby zastupovaly určité přístupy k řešení důchodových systémů.

V další části se zabývám možnostmi financování doplňkového pilíře v České republice. Jak jsem již zmiňoval, výraz pilíř je nadnesený, ovšem asi nejlépe vystihuje podstatu a účel takového spoření. Jsou zde tedy popsány produkty, kterých je možno ke spoření na důchod využít. Konkrétně se jedná o penzijní připojištění, životní pojištění, stavební spoření, spořicí účty a podílové fondy.

Další část je věnována společnosti AWD Česká republika s. r. o. (dále jen AWD), která se specializuje na finanční poradenství. S touto společností jsem na svojí diplomové práci spolupracoval a právě jejich finančním poradcům by měl být navržený expertní systém určen. V této kapitole je společnost AWD představena a dále je zde popsána činnost jejich poradců a charakteristika finanční strategie této společnosti určené pro domácnosti.

Čtvrtá část je už určena řešení výběru optimálního spořicího produktu. Začátek kapitoly je věnován faktorům, které mají vliv na konečnou naspořenou částku. Další části jsou potom přímo určeny zmiňovanému expertnímu systému, jehož fungování je zde detailně popsáno. Především pak kritéria, která mají na rozhodnutí (vyhodnocení) vliv. Jako nejdůležitější bych zmínil dobu spoření, vztah

klienta k riziku, apod. V této kapitole je fungování systému také prakticky ukázáno na dvou modelových příkladech.

3 Teoretická východiska práce

V teoretické části se budu nejdříve zabývat důchodovým pojištěním v České republice, jeho právní úpravou, systémem fungování a dalšími skutečnostmi. Dále také popíši aktuální situaci tohoto systému a předpoklady jeho budoucího vývoje. V další části popíši systémy důchodového zabezpečení ve vybraných zemích, konkrétně se jedná o Spolkovou republiku Německo, Švýcarskou konfederaci a Slovenskou republiku. V závěru podkapitoly zabývající se zahraničními systémy důchodového zabezpečení budu popisovat, stejně jako v podkapitole týkající se České republiky, současný stav a vývoj těchto systémů se zaměřením na země EU.

3.1 Důchodové pojištění v České republice

Tradice důchodového pojištění v České republice sahá až do 20. let minulého století, tedy do bývalého Československa. V této době došlo k právní úpravě, která důchodové pojištění rozšířila na prakticky všechny osoby činné v zaměstnaneckých vztazích. Po druhé světové válce, v roce 1948, došlo k začlenění osob samostatně výdělečně činných do tohoto důchodového systému. Dnešní důchodový systém v České republice je založen na stejném principu, tedy účasti prakticky všech ekonomicky aktivních osob na důchodovém pojištění. V souvislosti s důchodovým pojištěním je třeba zmínit zákon, který toto pojištění upravuje. Jedná se o zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Kromě výše zmiňovaného principu má český důchodový systém (důchodové pojištění) několik dalších typických rysů a principů:

- **povinná účast** na důchodovém pojištění při splnění zákonem stanovených podmínek (nelze se z pojištění vyvázat, lze se však přihlásit k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění),
- **obligatornost dávek** důchodového pojištění (při splnění stanovených podmínek vzniká nárok na důchod z důchodového pojištění),
- **zajištění soudní ochrany**

- **důchody** z důchodového pojištění **jsou garantovány státem** (výdaje na důchodové pojištění jsou totiž součástí výdajů státního rozpočtu),
- **platby stanoveného pojistného** (na platbě pojistného na důchodové pojištění se podílí také občanův zaměstnavatel, je-li tento občan zaměstnán; zaměstnavatel také toto pojistné za zaměstnance každý měsíc odvádí; OSVČ platí toto pojistné sama formou měsíčních záloh a ročního zúčtování),
- **princip solidarity** – má dvojí formu:
 - *solidarita pojištěnců s vyššími příjmy vůči pojištěncům s nižšími příjmy* (projeví se ve způsobu výpočtu velikosti důchodu – od určité výše se základ pro výpočet důchodu nezohledňuje plně),
 - *solidarita osob ekonomicky aktivních s osobami pobírajícími důchod* (vybrané pojistné slouží k úhradě vyplácených důchodů => **princip průběžného financování**),
- **široký okruh náhradních dob pojištění** (doba, za které pojištěnec neplatí pojistné na důchodové pojištění, ale přesto se mu započítávají pro tyto účely),
- **dynamičnost** (aktualizace hodnoty příjmů pojištěnců při výpočtu důchodů). (6)

3.1.1 Právní úprava důchodového pojištění v České republice

Od 1. ledna 1996 je důchodové pojištění v České republice upraveno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Tento zákon nahradil do té doby platnou právní úpravu důchodového zabezpečení obsaženou v zákoně č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Současný zákon o důchodovém pojištění prošel řadou novel, mezi nimiž byly nejvýznamnější ty z let 1997 a 2003. Ovšem velmi důležitý je také zákon o sociálním zabezpečení, který říká, že ve stanovených případech se ještě postupuje podle tzv. srovnávacího výpočtu. To platí do roku 2018. Tento srovnávací výpočet byl v ZDP zaveden v rámci ochrany pojištěnců, aby důchod podle nové právní úpravy nebyl nižší než podle dřívější právní úpravy obsažené v zákoně o sociálním zabezpečení. Ve výsledku se tedy

důchod vypočítává jak podle ZDP, tak podle zákona o sociálním zabezpečení a náleží pak důchod vyšší.

Oblast důchodového pojištění není upravena v zákoně o důchodovém pojištění komplexně, protože některé skutečnosti vztahující se k této problematice jsou řešeny i v jiných zákonech. Jedná se například o zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení nebo zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Na ZDP také navazují prováděcí předpisy. Tyto předpisy obsahují podrobnější úpravu, stanovené hodnoty, přepočítací koeficient a redukční hranice výpočtového základu. (6)

3.1.2 Současný důchodový systém v České republice

V současné době je důchodový systém v České republice tvořen prakticky dvěma pilíři¹. Základ tvoří povinný dávkově definovaný pilíř, který je průběžně financovaný. Právní úprava je pro všechny pojištěnce jednotná, výjimku tvoří pouze tzv. silové resorty jako jsou vojáci, policisté, hasiči apod. a dříve také celníci. Z tohoto pilíře jsou poskytovány důchody starobní, invalidní a pozůstalostní. Ze základního důchodového pojištění pobírá důchod více než 99 % obyvatel ve věku vyšším, než je věková hranice pro nárok na starobní důchod.

Druhý pilíř je doplňkový a především je důležité, že je zcela dobrovolný. Zároveň ho lze definovat jako příspěvkově definovaný a kapitálově financovaný pilíř penzijního pojištění se státním příspěvkem. Označení druhý pilíř není zcela přesné, protože podle terminologie EU se dá považovat za třetí pilíř důchodového systému. Součástí tohoto druhého pilíře jsou také produkty komerčních pojišťoven, zejména potom životní pojištění.

Současné uspořádání českého důchodového systému se začalo formovat na začátku devadesátých let minulého století. Mezi změny, které v této době nastaly,

¹ Toto rozdělení na dva pilíře je však velmi nadnesené, protože celý systém je z převážné většiny založen na prvním pilíři a důchodu vypláceném státem. Příjmy z druhého pilíře potom tvoří v současné době velmi malou část celkových důchodů, které mají lidé k dispozici.

počítáme například odstranění diskriminace OSVČ, zavedení pojistného jako zvláštní sazby mimo daňový systém, přijetí zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem nebo převedení nemocenského pojištění ze správy odborů a jeho organizačním sjednocením s důchodovým pojištěním v rámci České správy sociálního zabezpečení. Tyto kroky byly završeny v roce 1995 přijetím zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1996. Řada změn však byla přijata i v době účinnosti tohoto zákona.

(23)

⇒ ***Principy důchodového pojištění v České republice***

Od roku 1996 je systém důchodového pojištění založen na těchto principech:

- **průběžné financování,**
- **systém je dávkově definovaný,** což znamená, že konstrukce výpočtu důchodů je dvousložková:
 - první složka je tvořena *základní výměrou*, která je stejná pro všechny druhy důchodů,
 - druhá složka je tvořena *procentní výměrou*, jejíž výše je rozdílná, přičemž vliv na její výši mají doba pojištění a výše příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu,
- **systém je jednotný** (s určitou odchylkou pro OSVČ týkající se způsobu stanovení vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení), což platí i pro cizince ze třetích zemí, kterým při splnění stejných podmínek jako ostatním pojištěncům vznikají také stejné nároky ze základního důchodového pojištění,
- **systém je dynamický** (řada prvků konstrukce výpočtu důchodu se každoročně upravuje podle ekonomického vývoje),
- **sociální solidarita s relativně vysokou příjmovou redistribucí,**
- **systém je povinný** pro všechny ekonomicky aktivní osoby při splnění stanovených podmínek, zákon umožňuje také dobrovolnou účast v systému,

- **system poskytuje náhradu příjmu** v případě stáří, invalidity a úmrtí uživatele. (6) (23)

Současný systém má ovšem několik výrazných problémů, které je nutné řešit formou „drastičtějších“ reformních kroků. Současný systém, tak jak je nastaven, představuje časovanou bombu. Mezi hlavní problémy se dají zahrnout následující body:

- nedostatečná připravenost systému na stárnutí populace a v důsledku toho zvyšování podílu počtu důchodců a počtu plátců pojistného,
- nepřiměřeně velký rozsah náhradních dob pojištění,
- vysoká nivelizace důchodů, která nemotivuje k vyšší ekonomické aktivitě; z toho vyplývá související vysoká míra příjmové solidarity, která je dána konstrukcí výpočtu důchodu,
- nárůst počtu předčasných starobních důchodů a s tím související stagnace reálného odchodu do důchodu. (23)

⇒ ***Systém důchodů v České republice***

V České republice jsou ze základního důchodového pojištění poskytovány následující důchody:

- důchody přímé, které se dále dělí na starobní, plné invalidní a částečně invalidní;
- důchody odvozené (důchody pozůstalých), které se dále dělí na vdovské, vdovecké a sirotčí. (6)

Pokud dojde k situaci, kdy občan současně splňuje podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního důchodu, plného invalidního nebo částečně invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vždy ten vyšší. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního, plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se vyšší

důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak.

Až na výjimky rozhoduje o nároku na důchod, jeho výši a výplatě, Česká správa sociálního zabezpečení. Zmiňované případy tvoří takové případy, kdy jsou k rozhodování příslušné orgány sociálního zabezpečení ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti. Jedná se o případy, které se týkají příslušníků ozbrojených sil a sborů (vojáci z povolání, policisté, příslušníci Vězeňské stráže a další a jejich pozůstalí).

České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ) jsou podřízeny okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ) a v Praze Pražská správa sociálního zabezpečení (PSSZ) a její územní pracoviště. Tato pracoviště jsou povinna poskytovat odbornou pomoc občanům a organizacím ve věcech důchodového pojištění. (9)

Výpočet důchodu se provádí podle určité konstrukce, ve které jsou zohledněny následující prvky:

- **rozhodné období**, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu (období 30 kalendářních roků bezprostředně před rokem přiznání důchodu; tohoto stavu bude dosaženo postupně, protože současný zákon o důchodovém pojištění platí až od roku 1996, proto pro důchody přiznávané v prvním roce účinnosti bylo rozhodné období desetileté, v každém dalším roce účinnosti zákona se toto období prodlužuje o jeden rok),
- **vyměřovací základy**,
- **všeobecné vyměřovací základy** stejně jako vyměřovací základy jsou uvažovány jako roční, přičemž se jedná o skutečně dosažené vyměřovací základy („hrubé příjmy“) za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období vynásobené tzv. koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu,
- **přepočítací koeficienty pro úpravu naposledy stanoveného všeobecného vyměřovacího základu** se určují za použití příslušných všeobecných vyměřovacích základů (stanoví vláda nařízením do 30.

září následujícího kalendářního roku ve výši průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok, zjištěné ČSU) a přepočítávacího koeficientu (stanoví vláda nařízením podle údajů ČSU o průměrné měsíční mzdě za stanovená pololetí),

- **koeficienty nárůstu všeobecných vyměřovacích základů,**
- **osobní vyměřovací základ** je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů,
- **výpočtový základ** se zjišťuje redukcí osobního vyměřovacího základu, pro důchody přiznávané ode dne spadajícího do roku 2008 činí hranice redukcí 10.000 Kč a 24.800 Kč (částka osobního vyměřovacího základu do 10.000 Kč se započítává v plné výši, z částky v rozmezí hranic redukcí se počítá 30 % a z částky nad 24.800 Kč se počítá 10 %). (15)

3.1.3 Vývoj a současná situace důchodového systému v České republice

V této kapitole bych se rád zabýval vývojem starobních důchodů v posledních letech a také tím, jaké problémy mohou ve fungování tohoto systému v budoucnu nastat.

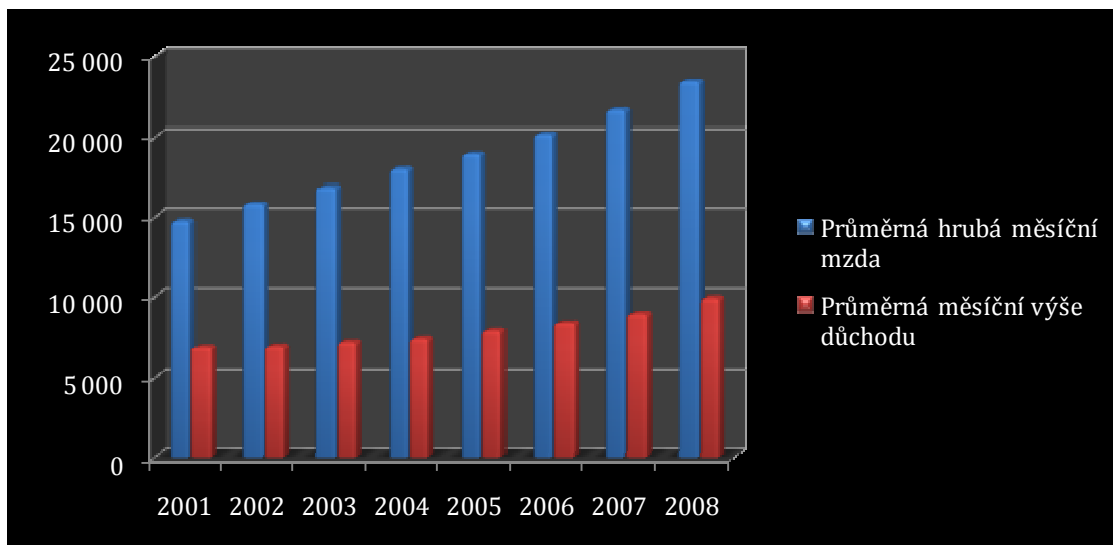
Tabulka 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy, starobního důchodu a jejich poměru v České republice v letech 2001 až 2006

		2001	2002	2003	2004
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	14 793	15 866	16 917	18 041
Průměrná měsíční výše důchodu *	Kč	6 907	6 950	7 227	7 454
Důchod / hrubá mzda	%	0,467	0,438	0,427	0,413
		2005	2006	2007	2008
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	18 992	20 219	21 694	23 542
Průměrná měsíční výše důchodu *	Kč	7 953	8 437	9 040	9 963
Důchod / hrubá mzda	%	0,419	0,417	0,417	0,423

* Starobní důchod - dle § 29, písm. a, §74, §76 a § 94 zák. 155/1995 Sb.,
nebo příslušných ustanovení předcházejících předpisů

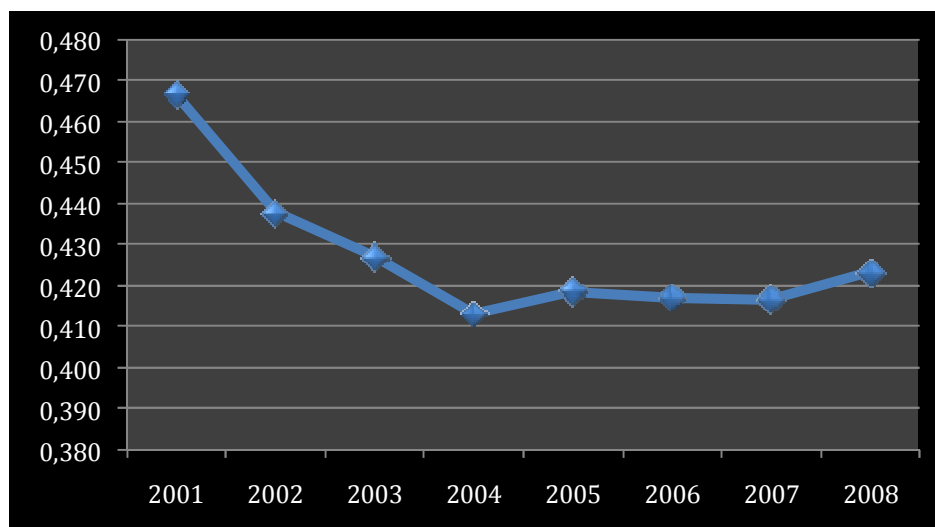
Zdroj: vlastní zpracování podle (8) (14)

Graf 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy a starobního důchodu v České republice v letech 2001 až 2008

Zdroj: vlastní zpracování podle (8) (14)

Graf 2: Vývoj srovnání důchodů v poměru k hrubé mzdě v České republice v letech 2001 až 2008

Zdroj: Vlastní zpracování podle (8) (14)

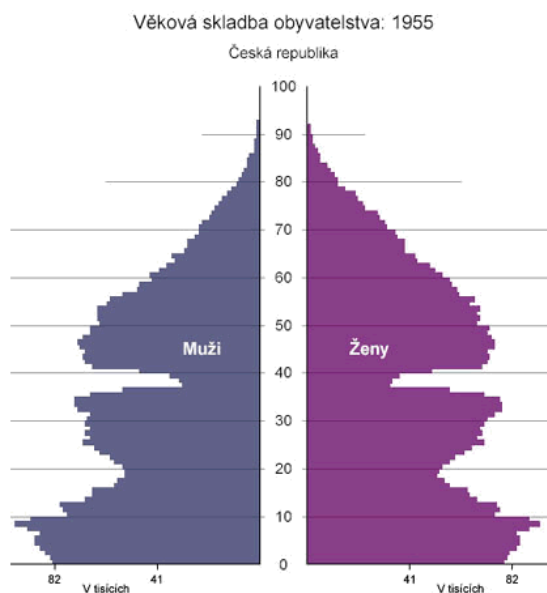
Z předchozí tabulky a grafů vyplývá, že sledované hodnoty, tedy průměrná hrubá mzda a průměrný starobní důchod, se pravidelně ve sledovaném období každoročně zvyšovaly. To však není nikterak překvapivé. Patrné je však také to, že

průměrné starobní důchody vyplácené státem se ustálily přibližně na hodnotě 42 % průměrných hrubých mezd. Je tedy naprosto patrné, že spoléhat se v důchodovém věku pouze na důchody vyplácené státem, povede k výraznému snížení životní úrovně. A to bez ohledu na důchodovou reformu, ať už by ji provedla jakákoliv vláda a jakkoli výrazně. Veškeré změny provedené doposud v této oblasti se dají považovat spíše jen za kosmetické úpravy. Dá se předpokládat, že v budoucnu se může poměr mezi důchody a hrubou mzdou ještě snížit. Z tohoto důvodu bude aktivní účast obyvatel na tvorbě důchodů nezbytná, jak již zde bylo několikrát zmiňováno.

Nutnost změn si však stále více začínají uvědomovat nejen naši, ale také zahraniční politici (především v Evropě). Právě v Evropě totiž dochází ke stárnutí populace. Velký boom ve zvyšování počtu obyvatel přišel po druhé světové válce, což je pochopitelné. Poměrně silné byly také ročníky dětí narozených poválečným ročníkům, u nás se jednalo o boom například v souvislosti s tzv. Husákovými dětmi. Dnešní „móda“ je však taková, že současní rodiče mají často jedno nebo maximálně dvě děti a větší počet dětí je spíše výjimkou. Roste také počet bezdětných partnerů.

Také lepší zdravotní péče je nepřímou zodpovědná za stárnutí populace. Právě díky stále se zlepšující zdravotní péči se zvyšuje průměrná délka života. Z těchto důvodů dochází prakticky v celé EU ke stárnutí obyvatelstva, což se logicky začíná stávat problémem právě kvůli rostoucí potřebě finančních prostředků, kterou bude nutné pravidelně vyčleňovat na platby starobních důchodů. Naopak bude stále ubývat ekonomicky aktivního obyvatelstva, které by ve formě důchodového pojištění „nalilo“ do systému dostatečné množství finančních prostředků, které by tuto potřebu pokryly.

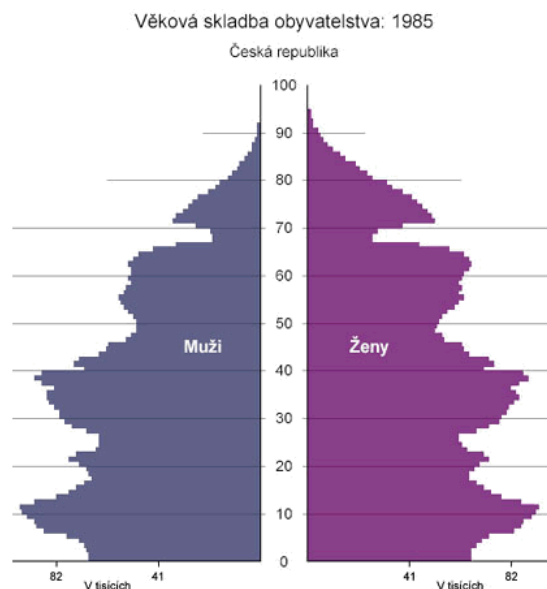
Obrázek 1: Věková skladba obyvatelstva v roce 1955

Zdroj: (25)

Věková skladba v roce 1955 byla ještě ovlivněna 2. světovou válkou, což je patrné především v „díře“ okolo čtyřicátého roku života. Jinak ale byla situace velmi dobrá, protože počet ekonomicky aktivních obyvatel byl dostatečně vysoký.

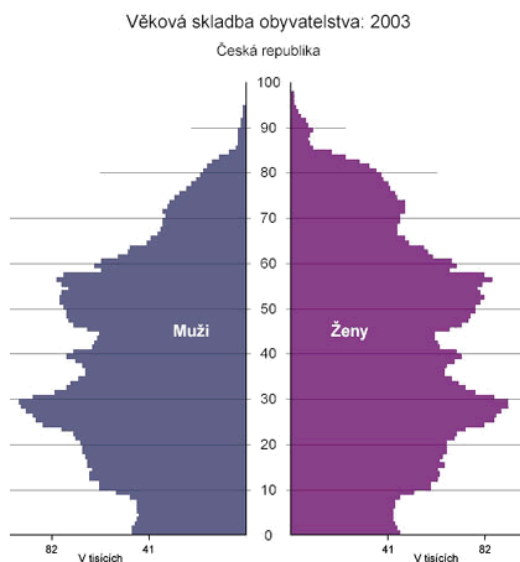
Obrázek 2: Věková skladba obyvatelstva v roce 1985

Zdroj: (26)

V roce 1985 byla věková skladba ještě poměrně podobná té z roku 1985, počet ekonomicky aktivních obyvatel byl dostatečně vysoký, dále je zřetelný nárůst počtu starších osob, tedy zvyšování průměrné délky života. Také můžeme pozorovat mírný pokles porodnosti.

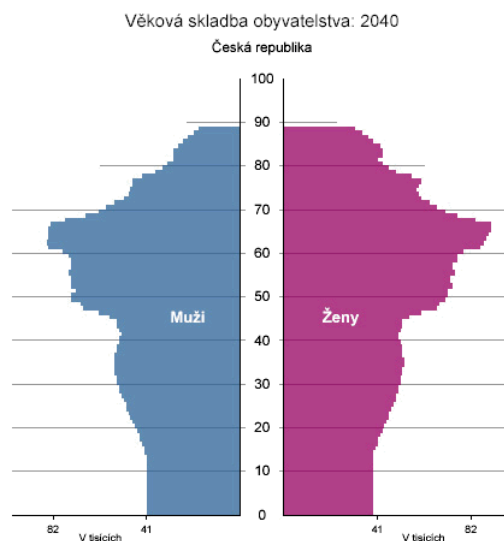
Obrázek 3: Věková skladba obyvatelstva v roce 2003

Zdroj: (27)

V roce 2003 už je pokles porodnosti naprosto evidentní, struktura „stromu života“ je už poměrně značně odlišná od předchozích dvou, dochází k výraznému zúžení spodní části, což způsobuje nízký počet obyvatel v posledních ročnících.

Obrázek 4: Předpokládaná věková skladba obyvatelstva v roce 2040

Zdroj: (28)

Z předchozích obrázků, tzv. stromů života je jasně zřetelný vývoj od roku 1955 až po výhled do roku 2050, který vydal Český statistický úřad. Můžeme říci, že v roce 1955 byl tento strom života ještě výrazně ovlivněn druhou světovou válkou. Ovšem v dalších letech už tyto stromy žádným podobným způsobem ovlivněny nejsou, takže veškeré změny jsou dány pouze vývojem.

Zřetelně se dá pozorovat zvyšující se délka života a také neustálé přesouvání „koruny stromu“ do vyšších pater. Tím je znázorněn právě zvyšující se počet obyvatel v důchodovém věku, zatímco prostřední část (ekonomicky aktivní obyvatelstvo) se viditelně stává stále užší. A nakonec spodní část se také zužuje, což značí nižší porodnost. Lidově řečeno – pokud bude vývoj stále stejný, nebude mít na důchodce kdo vydělávat.

3.2 Systémy důchodového zabezpečení ve vybraných zemích

Prakticky ve všech zemích EU v současnosti probíhá důchodová reforma. Ta je však v mnoha případech velmi rozdílná. Tyto rozdíly jsou samozřejmě dány širokou škálou možností změn a také jejich rozdílnou intenzitou, hloubkou a zaměřením. Velmi často se také jedná o dlouhodobé procesy, které si nekladou za

cíl radikální změny důchodových systémů, ale spíš korekce stavu současného. Podobu reformy ovlivňuje také současný trend omezování nadměrné role státu a kladení důrazu na vyšší míru individuální odpovědnosti. Cíle současných reform se dají zobecnit do dvou hlavních kritérií:

- poskytnout adekvátní sociální ochranu občanů ve stáří,
- stimulace nebo alespoň nebránění ekonomickému růstu.

Přesnější popis systémů důchodového zabezpečení vybraných zemí bude uveden dále. Obecně se však dá říci, že důchodové systémy v zemích západní Evropy a dalších ekonomicky vyspělých zemích představují určitou speciální formu tzv. třípilířového systému.

První pilíř tvoří státem garantovaná penze. Tento pilíř je financovaný průběžným způsobem a je založený na mezigenerační solidaritě. Základním principem je vyplácení příspěvků pojištěnců z řad ekonomicky aktivního obyvatelstva občanům pobírajícím důchodové dávky. A to ve stejném roce, ve kterém byly vybrány. Problémem takto fungujícího pilíře je jeho značná citlivost například na demografický vývoj.

Za **druhý pilíř** bývají označovány aktivity zaměstnavatelských subjektů, které by měly směřovat k poskytování dávek občanům ve stáří. Účast v tomto systému bývá povinná nebo dobrovolná ze strany zaměstnance i zaměstnavatele, zpravidla bývá financován variabilně. Druhým typem druhého pilíře je systém financovaný kapitálově, který vyžaduje povinnou účast a soukromou správu finančních prostředků. Oba zmiňované typy mohou vykazovat odlišnosti, v praxi však může dojít k jejich vzájemnému propojení nebo splynutí.

Za **třetí pilíř** jsou považovány soukromé aktivity občanů. Můžeme mezi ně zařadit například komerční životní pojištění, spoření, atd.

Jak již bylo zmiňováno, reformy těchto systémů se v jednotlivých zemích liší, stejně tak jsou odlišné i samotné systémy. Dá se říci, že přístup každé země je svým způsobem unikátní. Důraz na jednotlivé parametry je ovlivněn především tradicemi a ekonomickými možnostmi těchto zemí. Pokud se budeme snažit

vymezit několik variant uspořádání důchodových systémů, je třeba nejprve vymezit určitá kritéria:

- Státní garance systému: je nebo není zavedena.
- Osobní rozsah systému: všichni výdělečně činní, všechny osoby s trvalým pobytem nebo jen určité skupiny.
- Účast osob: povinná nebo dobrovolná kolektivní nebo dobrovolná individuální.
- Financování: průběžné nebo kapitálově rezervní nebo smíšené.
- Vztah příspěvků a dávek: dávkově definovaný nebo příspěvkově definovaný.
- Dávková konstrukce: jednosložková nebo dvousložková. Při jednosložkové konstrukci je důchod jednotný nebo závislý na pojistném. Při dvousložkové konstrukci se důchod skládá z pevné jednotné částky a z částky závislé na výdělku a době pojištění.
- Solidarita: mezigenerační, v rámci jedné generace (příjmová nízko a vysoko příjmové skupiny), aktivních a neaktivních.
- Správa systému: státní, veřejná, soukromá.

Obvyklé varianty uspořádání používané v současných důchodových systémech se dají shrnout do následující tabulky, přičemž tato tabulka vychází z výše zmíněných kritérií. (7)

Tabulka 2: Používaná uspořádání v důchodových systémech

Kritérium	Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
Státní garance	ano	ano	ano	ne
Osobní rozsah	všichni výdělečně činní	všichni výdělečně činní	všichni výdělečně činní	skupiny osob podle zaměstnání
Účast osob	povinná	povinná	povinná	dobrovolná
Financování	průběžné	průběžné	kapitálové	kapitálové
Vztah příspěvků a dávek	dávkově definované	dávkově definované	příspěvkově definované	příspěvkově i dávkově definované
Výše dávek	pevná částka nebo závislá na předchozím výdělku a době pojištění	závislá na výši zaplacených příspěvků a době dožití	závislá na výši zaplacených příspěvků	závislá na výši zaplacených příspěvků
Solidarita	mezigenerační a příjmová	mezigenerační	žádná	žádná
Daňová zvýhodnění	ano	ano	ano	ano
Správa systému	státní, popř. veřejná	státní, popř. veřejná	soukromá	soukromá

Zdroj: (7)

Uspořádání podle varianty 1 je používáno v rámci základního povinného pojištění, jako tzv. 1. pilíř) ve většině zemí. Určitou modifikací první varianty je varianta číslo 2, která má za cíl především eliminaci nepříznivého vlivu demografického vývoje na důchodový systém. Tento způsob je využíván například ve Švédsku, Itálii, Polsku nebo Lotyšsku. Varianta číslo 3 je častým tématem diskuzí. Jedná se především o obtížnost úplné nebo i částečné transformace současných průběžných systémů na kapitálové. Varianta označená číslem 4 je využívána pro 3. pilíř, tedy pro doplňkové důchodové systémy.

Tabulka 3: Přehled "pilířů" podle EU a Světové banky

	1. pilíř	2. pilíř	3. pilíř	4. pilíř
EU	Varianta 1 nebo varianta 2	Varianta 4	Individuální zabezpečení	-
Světová banka	Varianta 1 nebo varianta 2	Varianta 3	Varianta 4	Individuální zabezpečení

Zdroj: (7)

Z předešlé tabulky je zřetelné, že u prvního pilíře se EU a Světová banka „shodnou“. Ovšem od druhého pilíře jsou jejich názory poněkud rozdílné, Světová banka například prosazuje dokonce 4pilířový systém, kdy prakticky pouze přidává variantu 3 jako jeden z pilířů. Například EU (ale také další mezinárodní organizace) nepodporuje a nedoporučuje zavádění povinného spoření.

Pro srovnání systémů důchodového zabezpečení jsem si vybral několik zemí, které jsou vždy typickou ukázkou určité specifické varianty systému důchodového zabezpečení. Země jsem vybíral výhradně z Evropy, protože k těmto zemím má Česká republika nejbližší a má k nim také nejbližší vazby.

Z pohledu řešení systémů důchodového pojištění se dají evropské země rozdělit zhruba do dvou základních skupin. Do první skupiny patří země se silným státním 1. pilířem. Z toho také vyplývají vážnější problémy, které způsobuje právě uspořádání s důrazem na první pilíř. Jako klasické reprezentanty takového způsobu řešení systému důchodového zabezpečení můžeme jmenovat Německo, Rakousko a Itálii.

Druhá skupina je tvořena zeměmi s důrazem na 2. pilíř, financovaný převážně fondovým systémem. Typickými představiteli tohoto řešení jsou Nizozemí, Spojené království nebo také Švýcarsko. (7)

3.2.1 Spolková republika Německo

Německo patří k zakladatelům novodobého sociálního pojištění. Jeho tradice v Německu se datuje od dob Bismarcka, tedy od 80. let 19. století. Zákonné pojištění je v současnosti v Německu velice členitě organizováno. Je to podle různých okruhů osob, pojišťovacích cílů, výkonných opatření a finančních modelů. Hranice pro odchod do důchodu v zákonném důchodovém pojištění je stanovena na 65 let, ačkoliv je možno pracovat déle. Současně existují výjimky pro dřívější odchod do důchodu.

Německý důchodový systém můžeme označit za třípilířový, dále tedy budou stručně popsány jednotlivé pilíře tohoto systému.

První pilíř tvoří tzv. systémy dle pravidla:

- zákonné důchodové pojištění se třemi oblastmi pro pracovníky, pro zaměstnance a pojištění pro horníky, zahrnuje kolem 78 % výdajů sociálního rozpočtu na důchodové pojištění,
- pojištění státních úředníků s celkovými výdaji ve výši 12 % důchodového rozpočtu,
- důchodové pojišťovací systémy pro podnikatele a svobodná povolání, sem patří pojištění pro zemědělce, řemeslníky, umělce a publicisty, doktory, celkem kolem 64 organizací pro různé skupiny povolání, na celkových výdajích se podílejí kolem 2 % důchodového rozpočtu.

Zákonného důchodového pojištění se účastní 31,5 mil. aktivně pojištěných osob, konkrétně 85 % mužů a 82 % žen ve starých zemích, 90 % mužů a 91 % žen v nových zemích. Z těchto čísel je tedy jasné, že zákonné důchodové pojištění je nejvýznamnějším systémem. Ostatní druhy pojištění jsou potom různá speciální pojištění pro určité skupiny obyvatelstva.

Výše příslušného důchodu je potom odvislá od výše příspěvkově povinného příjmu, který pojištěnec dosáhl během pracovního života. Důchod je počítán podle důchodové formule, která by měla pojištěnci zaručit 71 % srovnatelného příjmu po 45 letech pojištění.

Druhý pilíř je tvořen podnikovým připojištěním, které platí podnikové pojišťovací systémy, podílejí se 7,5 % na celkových důchodových výdajích:

- různé formy podnikového pojištění pro pracovníky privátní sféry,
- dodatečné pojištění pro zaměstnance veřejné sféry.

Druhý pilíř slouží jako doplňující příjem v důchodovém věku. U tohoto pilíře se dostávají do hry zaměstnavatelské subjekty, způsob financování je potom založen na tzv. systému účetních rezerv. Tento způsob financování je zatím provozován pouze v Německu a Rakousku. Druhý pilíř funguje tak, že zaměstnavatel se zavazuje plnit budoucí nároky zaměstnanců, ovšem bez skutečného finančního krytí. To zaměstnavateli umožňuje investovat finanční prostředky do svého vlastního rozvoje a nemusí je tedy ukládat do fondu. Úspěšné fungování takového systému vyžaduje silné a stabilní zaměstnavatele, protože zde vzniká riziko budoucího financování schémat.

Poslední, **3. pilíř**, tvoří privátní pojištění, které je v Německu samozřejmě podporováno státem a výdaje na tato pojištění jsou daňově uznatelné. Nejoblíbenějším produktem je potom v Německu životní pojištění, které má sjednáno více než 50 % domácností. Mezi další rozšířené formy pojištění patří fondy, které investují do nemovitostí a akcií. Výrazná část obyvatel také pobírá úrokové výnosy.

Celková penze je tvořena kumulací penzí ze všech tří výše uvedených pilířů. Tím se jednoznačně zvyšuje celková penze, protože není založena pouze na penzi od státu, a tím se snižuje finanční díra po odchodu do důchodu. (7)

3.2.2 Švýcarská konfederace

Švýcarský penzijní systém kombinuje státní průběžný systém a povinný systém zaměstnaneckých fondů, který byl zaveden zákonem v roce 1985. Švýcarský penzijní systém je charakterizován několika typickými prvky. Jedná se o generační solidaritu prvního pilíře, fungující sociální partnerství mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, sociální odpovědnost švýcarských zaměstnavatelů a důraz na

individuální zabezpečení a odpovědnost občanů. Z těchto důvodů je tento systém doporučován Světovou bankou ostatním zemím, uvažujícím o penzijní reformě, jako vzor. Vhodně totiž kombinuje metody průběžného financování a metody kapitálového krytí, což zajišťuje dlouhodobou finanční jistotu systému.

První pilíř představuje státní zabezpečení v důchodovém věku. Jeho úkolem je existenční zajištění a státem garantovaná péče pro švýcarské občany. Důležité však je, že do tohoto zajištění se počítají pouze nezbytné životní potřeby, tedy nemá za cíl udržení stávající životní úrovně. Do tohoto systému přispívají zaměstnavatel i zaměstnanec stejnou částkou.

Druhý pilíř představuje zaměstnanecké důchodové zabezpečení. Povinnost přispívat na zaměstnanecké zabezpečení existuje od roku 1985, přičemž zaměstnavatel do fondu musí přispívat minimálně 50 % z celkových příspěvků, ty činí 7 – 18 % mzdy zaměstnance a jedná se o financování kapitálové. To znamená, že výše vyplácené dávky odpovídá výši vložených příspěvků. Toto zabezpečení je státem velmi přísně kontrolováno, funguje však na soukromém základě. Prakticky to znamená, že zaměstnavatelé založí vlastní podnikové penzijní pokladny nebo se připojí k sběrným kolektivním nadacím, které provozují zpravidla životní pojišťovny nebo banky. Cílem druhého pilíře je zajištění stávající životní úrovně, ve spojení s prvním pilířem. Zaměstnanec i zaměstnavatel si může příspěvky odečíst od základu daně. Tento druhý pilíř zároveň velmi dobře působí na nezaměstnanost, která je také díky němu ve Švýcarsku na nízké úrovni.

Třetí pilíř tvoří soukromé důchodové zabezpečení. Tento pilíř je vhodný především pro osoby samostatně výdělečně činné, osoby s vyššími příjmy a nevýdělečné osoby. Třetí pilíř je financován metodou kapitálového krytí a je ze státních prostředků podporován pouze nepřímo. Stát daňově zvýhodňuje tzv. „vázané zabezpečení“, které musí sloužit výlučně k důchodovému zabezpečení a mimo jiné může být vypláceno nejdříve 5 let před dosažením důchodového věku. Kromě „vázaného zabezpečení“ existuje také „volné zabezpečení“, které zahrnuje všechny ostatní formy individuálního zabezpečení, pro které neexistuje žádné zvláštní omezení. Jedná se například o spoření, finanční investice nebo životní

pojištění. Ovšem i zde je možné některé položky odečítat od zdanitelného příjmu.
(7)

3.2.3 Slovenská republika

Třetí zemí, kterou jsem si vybral pro detailnější popsání situace, je Slovensko. Pro výběr Slovenska mám několik důvodů. Jedním z nich je fakt, že zde již byla započata reforma důchodového systému, která sice stále trvá (resp. byla provedena, ale současný systém se stále vyvíjí), ovšem oproti ČR je Slovensko ve výrazném náskoku. Druhým důležitým důvodem je to, že právě se Slovenskem má ČR mnoho společného a mohla by jít podobným směrem. Navíc může ČR využít toho, že Slovensko je několik kroků napřed a poučit se tedy z jeho chyb.

Slovensko v letech 2004 a 2005 provedlo reformu důchodového systému, který se změnil z původně jednopilířového systému se stanovenými dávkami PAYG² na tříúrovňový systém, který je tvořen z:

- prvního pilíře se stanovenými dávkami;
- druhého pilíře, který tvoří povinný systém spoření se stanovenými příspěvky (tento pilíř zabezpečuje 6 soukromých správcovských společností, jejichž vlastníky nebo spoluvlastníky jsou velké evropské pojišťovny a banky, které si rozdělují roční příjem zhruba 2,5 % slovenského HDP);
- třetího pilíře založeného na dobrovolném spoření s příspěvky odpočitatelnými z daní.

Do tohoto systému povinně vstupují všichni nově příchozí účastníci na trh práce. Stávající přispěvatelé se mohli rozhodnout, zda setrvají v systému s jedním pilířem nebo přejdou do nového systému s více pilíři. Problémem tohoto systému je jeho přijetí ve velmi krátkém čase, kvůli čemuž nebyl dostatečně konzultován na úrovni tripartity, zároveň nebyly prakticky uvažovány žádné jiné možnosti této reformy. Problémem to je především z toho důvodu, že tato reforma je obecně považována

² PAYG = pay as you go (systém průběžného pojištění s mezigeneračním přerozdělováním)

za nejradikálnější nebo jednu z nejradikálnějších v Evropě. Velmi dobře naopak byla zvládnuta propagační část této reformy, čili její zprostředkování veřejnosti. Tato kampaň byla částečně financována z projektu Světové banky. Do tohoto nového systému vstoupilo přibližně 1,5 milionu z celkových 2,6 mil. pojištěných osob. Důležité je také pochopení soukromého důchodu, resp. jeho dědění po smrti pojištěného. Tento soukromý důchod je možné opravdu zdědit, ovšem pouze po smrti aktivně pojištěné osoby.

Hlavním problémem tohoto systému, tak jak je nastavený, je první pilíř. Tento pilíř funguje jako průběžný. To znamená, že prostředky vložené do tohoto systému obratem putují na výplatu současných důchodů. V budoucnosti tedy dnešní pracující (budoucí důchodce) dostane na důchod peníze od budoucích pracujících. Tento systém na jednu stranu svým způsobem částečně zajišťuje valorizaci důchodů, protože se zvyšují i mzdy, ze kterých je pojištění počítáno. Problém však přijde v budoucnosti. Vzhledem k demografickým změnám, které se nevyhnou Slovensku, ČR, ani ostatním evropským zemím, a které jsou už dnes evidentní, bude v budoucnu méně pracujících, kteří budou přispívat na více důchodců. Dokonce už nyní je první pilíř neustále deficitní, což vláda „napravuje“ finančními prostředky získanými pomocí privatizací státních plynárenských a elektrárenských společností.

Pro tento problém se nabízí hned několik způsobů jeho řešení, v praxi by se však mělo jednat o kombinaci několika těchto opatření:

- společenská garance zavedením určitých záruk na minimální úroveň dávek z prvního a druhého pilíře a zavedení určité formy minimální návratnosti příspěvků do druhého pilíře;
- finanční stabilizace příjmů prvního pilíře kombinací dlouhodobého zvyšování příspěvků a vyčleněných, spolehlivých státních příspěvků;
- snížení závislosti mírným, ovšem neustálým zvyšováním důchodového věku v souladu se zvyšováním průměrné délky života, dále pak zrušení práva důchodců pokračovat v práci;
- konsolidace výdajů na dávky možnými úpravami metodiky indexace;

- snížení rozsahu druhého pilíře na úroveň, která by více korespondovala s jeho rozsahem v jiných evropských zemích.

Stručně a zjednodušeně se dá říci, že je především nutné zajistit vyšší příjmy do prvního pilíře. To je možné vyššími příspěvky nebo daňovými dotacemi do systému. Druhou možností je snižování objemu výdajů z tohoto pilíře. Současně by také mělo dojít k posunutí věku odchodu do důchodu a snížení rozsahu druhého pilíře, kde jsou příliš vysoké administrativní náklady.

Při těchto následujících krocích je třeba vyhnout se předešlým chybám, především tentokrát všechny kroky dostatečně projednat na úrovni tripartity. O zkušenosti ze Slovenska by měl být zájem také od lidí zodpovědných za tuto reformu v České republice, protože jak již bylo zmiňováno, ČR a Slovensko mají mnoho společného a ČR by měla využít toho, že se může poučit z chyb, které byly v této souvislosti učiněny na Slovensku. (18)

3.2.4 Vývoj a současná situace důchodových systémů v Evropě

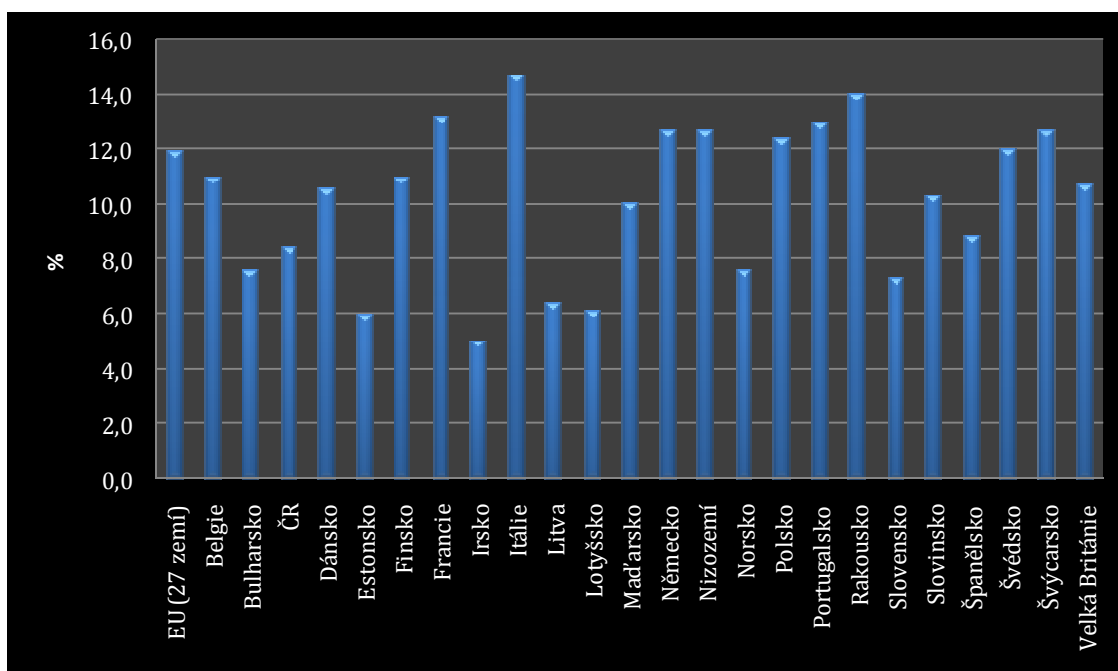
Velmi vhodným nástrojem, jak porovnávat výdaje na důchody v různých zemích, se jeví srovnání těchto výdajů v poměru k HDP jednotlivých zemí. Z tohoto ukazatele se dá poměrně dobře vypožorovat, jakou důchodovou politiku jednotlivé země praktikují.

Tabulka 4: Přehled vybraných zemí podle poměru výdajů na důchody k HDP v roce 2006

Země	Výdaje na důchody/HDP za rok 2006	Země	Výdaje na důchody/HDP za rok 2006
Belgie	11	Malta	9,2
Bulharsko	7,6	Německo	12,7 ^(p)
Česká republika	8,4	Nizozemí	12,7 ^(p)
Dánsko	10,6	Norsko	7,6
Estonsko	6	Polsko	12,4
Finsko	11	Portugalsko	13
Francie	13,2 ^(p)	Rakousko	14
Irsko	5	Rumunsko	6,5
Island	6,8	Řecko	11,9
Itálie	14,7 ^(p)	Slovensko	7,3 ^(p)
Kypr	6,8	Slovinsko	10,3 ^(p)
Litva	6,4 ^(p)	Spojené království	10,7 ^(p)
Lotyšsko	6,1 ^(p)	Španělsko	8,8 ^(p)
Lucembursko	8,6	Švédsko	12,0 ^(p)
Maďarsko	10	Švýcarsko	12,7
(p) = Prozatímní hodnota			

Zdroj: (11)

Graf 3: Poměr výdajů na důchody k HDP ve vybraných zemích v roce 2006

Zdroj: Vlastní zpracování podle (11)

Z předešlé tabulky a grafu můžeme vypočítat, že Česká republika patřila ve sledovaném období, stejně jako například Slovensko k zemím, které vyčlenily na důchody spíše menší část peněžních prostředků, tedy alespoň v poměru ke svému dosaženému HDP. Naopak mezi hodně štědré země patří například Itálie, Francie nebo Rakousko. Nejnižší čísla v tomto srovnání vykazuje Irsko, následované je pak Estonskem, Lotyšskem, Litvou, Rumunskem a dalšími zeměmi.

Tabulka 5: Poměr osob závislých na ekonomicky aktivní části obyvatel ve vybraných zemích v letech 2000 a 2020

	<i>Poměr osob závislých na ekonomicky aktivní části obyvatel v roce 2000 v %</i>	<i>Odhad poměru osob závislých na ekonomicky aktivní části obyvatel pro rok 2020 v %</i>
OECD	25,0	35,8
USA	20,9	29,1
Kanada	21,4	33,8
Austrálie	23,3	35,3
Mexico	9,6	13,0
Korea	12,4	33,2
Japonsko	26,9	50,5
EU	33,8	44,8
Rakousko	31,5	42,8
Česká republika	26,5	41,1
Francie	35,9	51,4
Maďarsko	33,6	58,1
Německo	33,4	45,2
Itálie	41,9	54,5
Polsko	26,4	47,5
Slovenská republika	23,6	40,9
Velká Británie	28,8	38,8

Zdroj: (16)

Předchozí tabulka nám ukazuje poměr osob závislých na ekonomicky aktivní části obyvatel. Pouze potvrzuje všechno to, co bylo napsáno výše. Pokud se totiž poměr závislosti zvyšuje, zjednodušeně to znamená, že se snižuje počet osob, které průměrně vydělávají na jednu osobu závislou (důchodci, děti, apod.). Vývoj, který můžeme vidět, jednoznačně ukazuje na nutnost reforem nejenom v naší zemi, ale prakticky ve všech vyspělých zemích Evropy, protože současný vývoj je dlouhodobě neudržitelný.

4 Možnosti financování doplňkového pilíře v České republice

Důchod a všechny náležitosti, které s ním souvisí (odchod do důchodu, apod.), se týkají převážné většiny občanů. V této souvislosti máme většinou na mysli důchody starobní. Toto téma začíná být pro občany stále zajímavější a důležitější s přibývajícím věkem. Ovšem v dnešní době se jedná o aktuální téma také pro mladší generace. Je to způsobeno také uvažovanou důchodovou reformou, která je poměrně často zmiňována v médiích, ačkoliv se v této oblasti v poslední době mnoho neudálo a spíše se o tomto tématu pouze hovoří.

V současné době je ještě stále pro většinu občanů starobní důchod jediným příjmem po dosažení důchodového věku a tedy ukončení pracovní aktivity. To mluvíme především o současných důchodcích. Z ekonomicky aktivních obyvatel se to týká především starších ročníků. Mladší lidé si většinou uvědomují, že spoléhat se po odchodu do důchodu pouze na důchod vyplácený státem je sice možné a na „přežití“ to stačí, ovšem znamenalo by to výrazné snížení životní úrovně. Z tohoto důvodu je nutné si během ekonomicky aktivní části života nastřádat dostatečné množství finančních prostředků, které budou použity v důchodovém věku na zajištění dostatečně vysoké životní úrovně.

K tomu je možné použít celou řadu různých možností:

- Penzijní připojištění
- Životní pojištění
- Stavební spoření
- Spořicí účty
- Podílové fondy

4.1 Penzijní připojištění

Penzijní připojištění můžeme zahrnout do našeho „druhého pilíře“ (podle EU třetí pilíř), který je doplňkový a dobrovolný. Dá se říci, že penzijní připojištění navazuje

na důchodové pojištění. Účelem penzijního připojištění je zabezpečit občanům další zdroj příjmů, který bude doplňovat důchody vyplácené z důchodového pojištění. Tímto způsobem má vlastně pomoci udržovat přiměřenou životní úroveň na požadované výši, kterou si každý může určit sám výší příspěvků do tohoto připojištění, a kterou nemohou důchody z důchodového pojištění zajistit.

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, se penzijním připojištěním se státním příspěvkem rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a od státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění.

Penzijní připojištění mohou provádět pouze zvláštní instituce k tomuto účelu určené, penzijní fondy. Tyto fondy musí být ze zákona akciovými společnostmi, které musí získat povolení od České národní banky (od roku 2006), dříve od Ministerstva financí. Každý penzijní fond zároveň musí mít penzijní plán, který je taktéž schvalován Českou národní bankou. Jeho povinné náležitosti jsou určeny v zákoně o penzijním připojištění. V penzijním plánu jsou řešeny především jednotlivé dávky penzijního připojištění, konkrétně potom:

- okruh dávek,
- podmínky nároku a způsob výpočtu,
- výše příspěvků účastníků,
- zásady, podle kterých se účastníci penzijního připojištění podílejí na výnosech hospodaření penzijního fondu,
- další důležité otázky vztahující se k provádění penzijního připojištění konkrétním penzijním fondem.

Činnost penzijních fondů je ze strany státu (státních institucí) přísně dozorována. Zároveň stát také určuje pevná pravidla pro činnost penzijních fondů. Jedná se především o:

- vymezení okruhu dávek penzijního připojištění,

- stanovení základních podmínek nároku na dávky penzijního připojištění,
- přesná pravidla investování prostředků penzijního připojištění a pro hospodaření penzijních fondů (fondy nesmí provádět riskantní operace, které by mohly ohrozit bezpečnost prostředků do nich vložených prostřednictvím penzijního připojištění; fondy jsou také povinny převážnou část zisku ze své činnosti použít ve prospěch účastníků penzijního připojištění). (6)

⇒ *Účast na penzijním připojištění*

Účastníkem penzijního připojištění se může stát každá fyzická osoba splňující 2 základní podmínky – má trvalý pobyt na území České republiky a dovršila 18 let věku. Podmínkou tedy není trvání zaměstnání nebo účast na důchodovém systému. Účastníkem se dokonce může stát člověk, který pobírá důchod z důchodového pojištění.

Penzijní připojištění vzniká mezi osobou splňující podmínky být účastníkem penzijního připojištění a penzijním fondem na základě písemné smlouvy o penzijním připojištění. Datum vzniku musí být uveden ve smlouvě. (6)

Zánik penzijního připojištění je potom možný několika způsoby:

- **výpovědí účastníka**, která je možná bez udání důvodu; penzijní plán může mít pro tyto případy stanovenou výpovědní lhůtu, která ale nesmí být delší než dva kalendářní měsíce, začíná běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi);
- **dohodou**, tedy dnem, na kterém se účastník a penzijní fond dohodli;
- **ukončením výplaty poslední penze** nebo výplatou jednorázového vyrovnání, prakticky se jedná o splnění účelu, pro který bylo penzijní připojištění uzavřeno;
- **smrtí účastníka**;
- **výpovědí penzijního fondu**, tuto výpověď lze dát pouze účastníku, který ještě nesplnil podmínku pro vznik nároku na penzi a pouze z důvodů, které stanoví zákon o penzijním připojištění;

- **ukončením trvalého pobytu** účastníka na území ČR;
- **ztrátou bydliště na území členského státu Evropské unie** nebo ukončením aktivní účasti v důchodovém pojištění nebo ve veřejném zdravotním pojištění v České republice. (31)

⇒ ***Dávky poskytované z penzijního připojištění***

Z penzijního připojištění jsou poskytovány následující dávky:

- **penze**, jedná se o doživotní pravidelnou výplatu peněžní částky;
- **jednorázové vyrovnání** náleží účastníku za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze;
- **odbytné**
 - náleží účastníku penzijního připojištění, který zaplatil příspěvky na penzijní připojištění minimálně na 12 kalendářních měsíců, případně na dobu kratší stanovenou penzijním plánem, jehož připojištění zaniklo,
 - náleží fyzické osobě určené účastníkem ve smlouvě, pokud účastník zemřel,
 - výše odbytného se stanoví jako úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu odpovídajícího výši jím zaplacených příspěvků (státní příspěvek ani podíl na výnosech odpovídající jeho výši odbytné neovlivňuje).

Z penzijního připojištění lze poskytovat penze starobní, invalidní, výsluhové a pozůstalostní. Penzijní plán povinně upravuje podmínky nároku na penzi starobní a na jednorázové vyrovnání. Stanovení nároků na ostatní druhy dávek je plně v kompetenci jednotlivých fondů.

⇒ ***Příspěvky na penzijní připojištění***

Výše příspěvku účastníka penzijního připojištění se stanovuje na jeden kalendářní měsíc, ovšem zaplacen může být na delší období dopředu. Výše příspěvku je

spodní hranicí omezena minimálně na částku zakládající nárok na státní příspěvek. Maximální částka příspěvku není stanovena. Výši příspěvku může účastník měnit, penzijní fond však může stanovit lhůtu pro změnu výše příspěvku, která ale nesmí být delší než tři kalendářní měsíce ode dne doručení oznámení účastníka. Za účastníka také může příspěvek platit jiná osoba, pouze je nutné tuto skutečnost oznámit penzijnímu fondu. Za účastníka také může příspěvky platit zaměstnavatel, který si určitou část těchto příspěvků může zahrnout do výdajů pro daňové účely.

Ministerstvo financí poskytuje penzijním fondům ve prospěch účastníků penzijního připojištění příspěvky ze státního rozpočtu. Jejich výše je odstupňována podle výše příspěvků jednotlivých účastníků. Výše příspěvků také závisí na tom, zda se jedná o nové (od 1. 1. 2000) nebo staré smlouvy. (6)

Tabulka 6: Státní příspěvky na penzijní připojištění u smluv uzavřených od 1. 1. 2000

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 - 199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč
200 - 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 - 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 - 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150

Zdroj: (6)

Tabulka 7: Státní příspěvky na penzijní připojištění u smluv uzavřených před 1. 1. 2000

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 - 199	40 + 32 % z částky nad 100 Kč
200 - 299	72 + 24 % z částky nad 200 Kč
300 - 399	96 + 16 % z částky nad 300 Kč
400 - 499	112 + 8 % z částky nad 400 Kč
500 a více	120

Zdroj: (6)

Nárok na státní příspěvek náleží pouze v případě, že příspěvek účastníka byl zaplacen včas. V případě opožděného placení státní příspěvek účastníkovi nenáleží. Příspěvek se dále nevztahuje na částku, kterou za účastníka platí zaměstnavatel.

Účastníci se starými smlouvami mají také nárok na státní příspěvky ve stejné výši jako účastníci s novými smlouvami, ovšem pouze pokud splňují stejné podmínky jako tito účastníci. Nové smlouvy totiž mají kromě vyšších státních příspěvků také přísnější pravidla pro jejich získání. Konkrétně se jedná o:

- minimální dobu placení příspěvků 60 měsíců,
- minimální věk pro vznik nároku na starobní penzi 60 let,
- minimální měsíční příspěvek ve výši 100 Kč.

⇒ ***Daňové dopady penzijního připojištění***

Peněžní plnění, které zaměstnavatel poskytuje za svého zaměstnance penzijnímu fondu, jehož penzijního připojištění je zaměstnanec účastníkem, znamená finanční zvýhodnění zaměstnance, proto je toto plnění považováno za příjem ze závislé činnosti. Příspěvek zaměstnavatele je ovšem v současnosti osvobozen od daně z příjmů až do výše 24.000 Kč ročně u téhož zaměstnavatele. Do této částky se však započítává také pojistné hrazené zaměstnavatelem pojišťovně na zaměstnancovo soukromé životní pojištění.

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6.000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12.000 Kč. (34)

Daňový dopad je zde také pro zaměstnavatele. Za výdaj (náklad) zaměstnavatele se považuje příspěvek zaměstnavatele poukázaný na účet jeho zaměstnance u

penzijního fondu v plné výši, pokud závazek zaměstnavatele přispívat na penzijní připojištění svých zaměstnanců vyplývá z kolektivní smlouvy, vnitřního předpisu zaměstnavatele nebo pracovní či jiné smlouvy. (35)

4.2 Životní pojištění

Pojištění můžeme chápat jako nástroj finanční minimalizace negativních důsledků nahodilosti. Tato definice velmi dobře vystihuje podstatu životního pojištění. Je to dáno tím, že člověk jako jedinec si velmi dobře uvědomuje potřebu řešit ekonomické dopady rizik, které se nedají předvídat a mohou mít vliv na jeho život nebo dokonce na život jeho rodiny. Těmito riziky mohou být například nepředvídatelná délka života nebo možné poškození zdraví. Jsou to rizika, která se nedají nijak naplánovat, ale jejich dopady mohou být výrazné. A právě životní pojištění může nejlépe pokrývat tato rizika a jejich následky.

Stejně jako celé pojišťovnictví (včetně mnoha typů produktů) se také životní pojištění vyvíjelo a neustále dále vyvíjí. Jak výraznou změnou životní pojištění prošlo lze nejlépe ukázat na jeho historickém názvu – „Pohřební pojištění“. Nejdůležitějším posláním tedy byla finanční ochrana v případě úmrtí živitele. I v dnešní době patří pojištění pro případ smrti k požadovaným rizikům, ale zároveň plní roli rezervotvorného pojištění. To znamená, že klienti si velmi dobře uvědomují možnost dožití se konce sjednané pojistné doby. V tomto případě klient předkládá výplatu pojistného stejně jako v případě úmrtí. Dostáváme se tedy k rezervotvorné funkci životního pojištění. V poslední době se životní pojištění stále častěji začíná prosazovat jako zajištění na důchod, tedy na období po skončení ekonomicky aktivní části života. Stejně tak může být využito pro nákup statků, které není možné pořídit z běžných příjmů. První varianta však v současnosti získává stále větší oblibu. (2)

Podle zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, se

životní pojištění dělí do následujících odvětví:

- 1) **Pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pouze pro případ dožití**, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, pojištění spojených životů, životní pojištění s vrácením pojistného.
- 2) **Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí.**
- 3) **Důchodové pojištění.**
- 4) Pojištění podle bodů 1 až 3 spojené s **investičním fondem.**
- 5) **Kapitálové činnosti**
 - a) umořování kapitálu založené na pojistně matematickém výpočtu, jimiž jsou proti jednorázovým nebo periodickým platbám dohodnutým předem přijaty závazky se stanovenou dobou trvání a ve stanovené výši,
 - b) správa skupinových penzijních fondů,
 - c) činnosti doprovázené pojištěním zabezpečujícím zachování kapitálu nebo platbu minimálního úroku,
 - d) pojištění týkající se délky lidského života, které je upraveno právními předpisy z oblasti sociálního pojištění, pokud zákon umožňuje jeho provádění pojišťovnou na její vlastní riziko.
- 6) **Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci**, je-li doplňkem pojištění podle odvětví 1 až 5. (34)

Podrobněji se budu zabývat pouze některými pojistnými produkty z odvětví životního pojištění (nejčastěji se vyskytující, resp. vztahující se k tématu).

⇒ **Pojištění pro případ smrti nebo dožití**

Tento typ pojištění se sjednává na libovolně vysokou částku s dobou placení 10 a více let. Pojistná částka je plněna v případě smrti v době platnosti pojištění nebo při dožití konce pojištění. Pokud je pojištěnému přiznán plný invalidní důchod, je zproštěn dalšího placení pojistného, jeho pojištění však pokračuje v původním rozsahu až do konce původně sjednané doby.

Pojistné plnění je zvyšováno valorizací, základním úročením a zvláštními premii. U valorizace je nahlíženo k tomu, jaký byl podíl jednotlivých druhů pojištění na tvorbě rezerv, z jejichž výnosů se pojistné plnění zvyšuje. Při splnění veškerých stanovených podmínek pojistné smlouvy má pojištěný po skončení daného pojištění nárok na výplatu původně sjednané částky, sečtené valorizované hodnoty za všechna léta trvání tohoto pojištění a zvláštní premii. Zvláštní premie je zaručena smluvně. Činí 15 – 50 % výše smluvené pojistné částky v závislosti na době trvání pojištění.

⇒ **Trvalé pojištění pro případ smrti**

Tento druh pojištění je sjednáván pouze pro určitý počet let. Pojistná částka bude vyplacena v případě smrti pojištěného i po uplynutí doby placení pojistného nebo v případě dožití se určitého sjednaného věku.

⇒ **Kapitálové životní pojištění**

Kapitálové životní pojištění je moderní formou životního pojištění a zároveň se jedná také o finanční investici. Poskytuje také pojistnou ochranu s nárůstem kapitálové hodnoty. Vložené peněžní prostředky přináší i podíly na zisku, které jsou připisovány k produktům kapitálového životního pojištění. Jedná se vlastně o kombinaci pojistné ochrany s různými variantami investování a také s různou dobou výplaty pojistných plnění a možností připojištění dalších rizik. (1)

⇒ **Investiční životní pojištění**

Investiční životní pojištění je smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití s jednorázovým nebo běžným pojistným, kde pojistné plnění závisí na vývoji cen podílových jednotek podílového fondu, do kterého je část nebo celé pojistné investováno. V takovém případě tedy není pohledávka pojistníka za pojistitelem definována jako pevná pojistná částka plus případné podíly na přebytcích pojistného, ale jako podíl na fondu, který je definován počtem pojistníkem

zakoupených podílových jednotek k celkovému počtu prodaných podílových jednotek.

U investičního životního pojištění má pojistník většinou na výběr z několika strategií, které zohledňují klientův sklon k riziku. Zkušenější investoři dostávají možnost sami zvolit konkrétní investiční instrumenty. Jako možné varianty pro investování jsou nabízeny otevřené podílové fondy investičních společností, fondy vytvořené a spravované pojistitelem, ale také samotné investiční instrumenty kapitálového trhu (dluhopisy, akcie) a reálné investiční instrumenty (nemovitosti, drahé kovy, apod.). Klient, který uzavře investiční životní pojištění, musí mít veden vlastní účet. (2)

Investiční životní pojištění se sjednává na dobu určitou nebo do určitého věku. Zpravidla se uzavírá jako dlouhodobé pojištění, což je výhodné vzhledem ke krátkodobému kolísání výnosů z investičních fondů, do kterých je investováno. Právě delší doba trvání pojištění snižuje vliv krátkodobých výkyvů. U některých modelů investičního životního pojištění lze vložit do fondů pouze část pojistného a část je pojišťovnou spravována podle obvyklých pojistně-technických pravidel. (5)

⇒ **Důchodové pojištění**

U tohoto produktu se v podstatě jedná o pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky. V rámci důchodového pojištění je uskutečňována výplata různých druhů důchodů (například starobní, invalidní, sirotčí, vdovský, vdovecký, důchod rodičů, apod.). Jaký důchod bude v rámci důchodového pojištění uplatněn, rozhoduje pojistník tím, že zvolí, ve prospěch koho důchodové pojištění sjedná. Pokud tak neučiní nebo jeho volba nemůže být realizována, určuje zákon pořadí osob majících nárok na pojistná plnění.

V rámci důchodového pojištění lze sjednat **výplatu:**

- **základního důchodu**, který je obdobou starobního důchodu ze zákonného sociálního zabezpečení; pojištěný si může vybrat mezi doživotním důchodem a důchodem vypláceným po stanovenou dobu;

- **důchodu pro pozůstalé**, který je splatný v případě smrti pojištěného osobě uvedené v pojistné smlouvě;
- **dočasného důchodu**, který se vyplácí pojištěnému v případě jeho plné invalidity, pokud k ní dojde po určité době od uzavření pojistné smlouvy a před splatností základního důchodu. (1)

⇒ **Výše pojistného**

Výše pojistného u životního pojištění je závislé na mnoha faktorech. Mezi nejdůležitější patří pohlaví, věk pojištěného, jeho zdravotní stav, délka sjednané doby a pojistná částka. Pojišťovny stanovují minimální pojistné nebo minimální pojistnou částku, na kterou lze pojištění uzavřít. Pro stanovení základního pojistného, ve kterém se nezohledňuje zdravotní stav konkrétního zájemce o pojištění (jedná se o pojistné uváděné v sazebnících pojišťoven), jsou rozhodující především tyto tři hlavní faktory:

- riziko úmrtí, které se určuje podle tzv. úmrtnostních tabulek, které jsou založeny na statistických údajích; například výsledné pojistné je nižší u žen, protože se statisticky dožívají vyššího věku;
- náklady správy pojištění, např. náklady inkasa pojištění, náklady administrativy a počáteční náklady sjednání pojištění (provize zprostředkovatelům);
- pojistně-technická úroková míra je úroková míra používaná pojišťovnami pro kalkulaci pojistného, jedná se v podstatě o výnos zaručovaný pojišťovnou pojistníkovi; její výpočet je velmi složitý vzhledem k dlouhé době pojištění, která se zpravidla pohybuje mezi 10 – 25 lety. (5)

4.3 Stavební spoření

Stavební spoření je v České republice v současné době upraveno zákonem č. 96/1993 Sb., poskytováno může být pouze stavebními spořitelny. Jedná se o banky, které mohou vykonávat pouze činnosti povolené v bankovní licenci.

Stavební spoření bylo primárně určeno jako podpora bydlení pomocí výhodných úvěrů. Postupem času se vyvinulo do spořicího produktu podporovaného státem, zhodnocené peníze však často nešly na bydlení. V současné době je stavební spoření více využíváno jako kombinace spoření a účelového úvěru na bydlení se státní podporou, ale množství lidí ho stále používá pouze jako vhodný spořicí produkt. Úrokové sazby se pohybují maximálně okolo 2 %, čemuž mohou bez větších problémů konkurovat i jiné produkty. Výhodou stavebního spoření však zůstává možnost kombinace s úvěrem a v neposlední řadě také státní podpora.

Smlouva o stavebním spoření musí ze zákona obsahovat úrokovou sazbu z vkladů a úrokovou sazbu z úvěru ze stavebního spoření. Rozdíl mezi těmito dvěma sazbami může činit maximálně 3 procentní body.

Státní podpora přísluší účastníkovi, pokud jím je fyzická osoba, při splnění podmínek stanovených v zákoně o stavební spoření a poskytuje se ze státního rozpočtu České republiky formou ročních záloh. Poskytovaná záloha státní podpory činí 15 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20.000 Kč. Do doby vyplacení účastníkovi jsou připsané zálohy státní podpory na účtě účastníka pouze evidovány. Zálohy státní podpory, připsané na účet účastníka do konce doby spoření, vyplatí stavební spořitelna účastníkovi:

- a) Pokud účastník po dobu 6 let ode dne uzavření smlouvy nenakládal s uspořenou částkou, nebo
- b) Pokud účastník v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy uzavřel smlouvu o úvěru ze stavebního spoření a použije uspořenou částku, peněžní prostředky z tohoto úvěru a tyto zálohy státní podpory na bytové potřeby.

V ostatních případech nemá účastník nárok na výplatu záloh státní podpory a stavební spořitelna je povinna tyto zálohy vrátit ministerstvu. (32)

⇒ **Cílová částka**

Jedná se o součet vkladů, státní podpory, úvěru ze stavebního spoření a úroků z vkladů a státní podpory, po odečtení daně z příjmů z těchto úroků. Je tedy nutné

odlišovat ji od uspořené částky, která je součtem vkladů, úroků z vkladů a úroků z připsaných záloh státní podpory sníženému o úhrady účtované stavební spořitelnou.

Velikost cílové částky má podstatný vliv na výši vstupního poplatku, který je obvykle stanoven na 1 % z cílové částky s horním ohraničením. Některé stavební spořitelny však vstupní poplatek limitují maximální částkou, proto je nutné věnovat čas výběru vhodné spořitelny. Pokud klient uzavírá spoření s úmyslem vzít si poté úvěr, je vhodné cílovou částku nadsadit. Existuje sice možnost kdykoliv si ji navýšit, ale pokud cílovou částku hned v úvodu nadsadí, vyhne se tím potenciální změně podmínek.

⇒ **Výpověď spoření**

Po splnění povinné doby pro přidělení státní podpory, může klient pokračovat třemi způsoby: spoření vypovědět, spořit dále nebo uzavřít smlouvu o úvěru (k poslední možnosti však většinou dochází dříve, nejdříve však uplynutím 24 měsíců, nebo vyplacením zůstatku účtu stavebního spoření).

⇒ **Stavební spoření jako spořicí nástroj**

Stavební spoření může být velmi výhodné i pouze jako spořicí nástroj, ovšem potom se bavíme především o horizontu 5 – 8 let, ve kterém nepotřebujeme mít přístup k penězům a zároveň nedisponujeme vyšší počáteční hotovostí. Pokud tedy klient bude dávat ročně na spoření 20.000 Kč, získá po 6 letech zhruba 142.000 Kč, což dává výnos zhruba 6,25% ročně. Pravdou zůstává, že zdaleka ne všechny takto uspořené prostředky jsou investovány do bydlení, ale pokud taková možnost existuje, byla by škoda ji nevyužít. (20)

4.4 Spořicí účet

Spořicí účet se dá charakterizovat jako kombinace termínovaného vkladu a běžného účtu. Z termínovaného vkladu si bere jako výhodu zajímavého zhodnocení, z běžného účtu pak zase likviditu vložených prostředků. Při dnešní politice bankovních ústavů vzhledem k běžným účtům není výhodné držet větší finanční částky na běžných účtech, protože vložené prostředky se znehodnocují místo toho, aby přinášely výnos. Výhodou spořicího účtu je vyšší úrok než u účtů běžných (i když ani zde není úročení příliš výhodné, ale přesto se jedná o lepší variantu), zatímco likvidita je stále vysoká, banky si navíc za vedení spořicího účtu a spojené služby neúčtují poplatky. V únoru letošního roku činila průměrná úroková sazba spořicího účtu 2,3 %. (24) V neposlední řadě je výhodou také nízké riziko, protože vklady v bankách podléhají ze zákona pojištění v plné výši. Z předešlého vyplývá, že tento produkt je určen především pro klienty, kteří nechtějí riskovat nebo nechtějí investovat dlouhodobě.

Spořicí účty můžeme rozdělit například podle následujícího kritéria:

- spořicí účet **s výpovědní lhůtou** má tuto dobu zpravidla stanovenou v rozmezí několika dní až po jeden rok, před uplynutím této lhůty hrozí při vybrání peněz majiteli účtu sankční poplatky;
- spořicí účet **bez výpovědní lhůty**, je možné vybrat peníze okamžitě a bez jakýchkoliv sankcí, jeho výhodou je tedy vysoká likvidita.

Za velmi podobný produkt je považován termínovaný vklad, který se liší především v tom, že není určen k běžnému platebnímu styku. Na rozdíl od spořicího účtu je vložená částka fixována na určité období, po které je třeba nechat prostředky bez povšimnutí. Zde je podobnost se spořicími účty s výpovědní lhůtou, u kterých za předčasný výběr hrozí také sankce.

Mezi hlavní **výhody** spořicího účtu patří:

- vyšší úroková sazba než u běžného účtu,
- vklad je ze zákona pojištěn,
- možnost automatických převodů z a na běžný účet,
- banky často nepoužívají žádnou výpovědní lhůtu => vysoká likvidita,

- banky často nevyžadují minimální vklad, resp. pouze v minimální výši.

Existují však také **nevýhody**, především:

- nižší zhodnocení než u jiných investičních produktů,
- u některých bank nutnost vedení také běžného účtu. (21)

4.5 Podílové fondy

Kolektivní investování je řešeno v zákoně č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování a v zákoně č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Zjednodušeně řečeno se jedná o sdružování peněžních prostředků ve fondu a jejich následné investování na principu rozložení rizika a další obhospodařování tohoto majetku. Rozvoj podílových (investičních) fondů je v České republice úzce spjat s kupónovou privatizací a přesněji řečeno s jejími dvěma vlnami, které probíhaly v letech 1992 – 1994. V této době se transformovalo více než 1.700 státních podniků na akciové společnosti s veřejně obchodovatelnými cennými papíry. Tímto se vlastně běžnému občanovi otevřela možnost investování svých prostředků do těchto společností. Pokud neměl chuť pouštět se do těchto investic na vlastní pěst, měl možnost využít fondů. V první vlně privatizace získaly fondy asi 73 % celkového majetku přiděleného pro první vlnu. Ve druhé vlně to bylo asi 65 % privatizovaného majetku. Nejvýraznější změny v této oblasti potom přinesl rok 2004 a vstup České republiky do EU a harmonizace české legislativy s evropskou.

Podílový fond je potom majetek, který náleží podílníkům v poměru podle vlastněných podílových listů. Podílový fond není právnickou osobou a je vytvářen investiční společností na základě povolení Komise pro cenné papíry. Investiční společnost obhospodařuje majetek v podílovém fondu svým jménem a na účet podílníků.

U podílových fondů se dá aplikovat jedno základní pravidlo. Čím déle bude klient spořit, tím více si může dovolit riskovat. Konkrétně se dá tohoto pravidla užít při

investicích do akciových fondů, protože akcie jsou z dlouhodobého hlediska velmi výnosné.

⇒ **Poplatky**

Poplatky, které si investiční fondy účtují, se dají shrnout do tří základních skupin:

- vstupní poplatek, který inkasuje správce fondu při nákupu podílových listů, jeho výše se většinou pohybuje okolo 6 % u akciových a derivátových fondů, u dluhopisových fondu potom v rozmezí 3 – 4 % a při investici do fondů peněžního trhu do 1 %;
- správní poplatek je většinou účtován ve výši 0,5 až 2 %;
- výstupní poplatek se v dnešní době používá jen velmi omezeně, u většiny fondů se s ním klient nesetká.

Mezi **výhody** podílových fondů patří především to, že jich na českém trhu působí velké množství a není tedy těžké vybrat si ten „správný“ (na míru), který má pro klienta optimální zaměření, riziko a investiční horizont. Investiční fondy navíc umožňují investice i malým investorům (většinou s minimálními vklady od 500 – 5.000 Kč) s možností pravidelných nebo jednorázových vkladů.

Investování do podílových fondů však přináší také **nevýhody**:

- Oproti některým produktům nejsou investice pojištěny. Pokud tedy investiční společnost zkrachuje, není k dispozici žádný garanční fond, který by vyplácel náhradu investovaných prostředků.
- Při pravidelné investici se může stát, že klient nakoupí podíly v nevhodnou dobu.
- Investice do podílových fondů není vhodná pro krátkodobá spoření vzhledem ke krátkodobým výkyvům.
- Při investici do zahraničních fondů vedených v zahraničních měnách (zpravidla euro nebo americký dolar) je třeba sledovat vývoj devizových kurzů.
- Vstupní poplatky a platby za správu spoření ve fondech tuto investici prodražují. (19)

5 Představení společnosti

AWD Česká republika s. r. o.³

Návrh expertního systému pro výběr vhodného spořicího produktu budu zpracovávat pro finanční poradce společnosti AWD Česká republika s. r. o. (dále jen AWD). Jedná se o společnost poskytující finanční poradenství nejen v České republice, ale také v dalších evropských zemích.

Společnost AWD CEE Holding GmbH (dále jen AWD), byla založena v Hamburku v roce 1988. V současné době působí v desíti zemích Evropy a stala se největší evropskou nezávislou společností poskytující privátní finanční služby.

V České republice byla AWD zapsána do obchodního rejstříku 4. října 1995 jako společnost s ručením omezeným. Předmětem podnikání je:

- obchodní živnost – koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej,
- zprostředkovatelská činnost,
- činnost podnikatelských, finančních a organizačních a ekonomických poradců,
- pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti,
- pojišťovací agent,
- pojišťovací makléř,
- vydavatelské a nakladatelské činnosti,
- poskytování software a poradenství v oblasti hardware a software,
- zpracování dat, služby databank, správa sítí,
- reklamní činnost a marketing.

Jediným společníkem je AWD CEE Holding GmbH, Rakouská republika s vkladem ve výši 1.000.000 Kč, který je tedy také základním kapitálem. (29)

AWD v současné době nabízí svoje služby na trzích v Německu, Švýcarsku, Velké Británii, Rakousku, České republice, Slovensku, Polsku, Maďarsku, Rumunsku a

³ Kapitola zpracována podle interních materiálů společnosti AWD

Chorvatsku. AWD Holding pečuje v Evropě o více než 1,8 milionů zákazníků, kterým radí ve všech otázkách soukromých investic a plánování vlastního zaopatření v penzi.

Od 20. října 2000 je společnost AWD zapsána na burze. Do burzovního indexu MDAX⁴ bylo AWD přijato již 13 let po svém založení, zatímco u ostatních společností v MDAX je to zhruba 19 let. To dělá ze společnosti AWD nejmladšího člena MDAX.

Obrat v roce 2006 činil 718 milionů Euro, což představuje nárůst o 15,5 % oproti předcházejícímu období. Hospodářský výsledek před úroky a zdaněním za rok 2006 potom činil 77,8 milionu Euro.

Na český trh AWD vstoupila v roce 2005. Všichni poradci pracují exkluzivně pro AWD. Důležitá je snadná dostupnost pro všechny občany. Toho je dosaženo pomocí sítě poboček po celé republice, přičemž další pobočky vznikají i v současnosti.

AWD ČR má kromě centrály, která se nachází v Brně, pobočky v těchto městech (v některých městech je poboček více):

➤ Brno,	➤ Opava,
➤ České Budějovice,	➤ Ostrava,
➤ Hodonín,	➤ Pardubice,
➤ Chomutov,	➤ Plzeň,
➤ Jihlava,	➤ Praha,
➤ Liberec,	➤ Vsetín,
➤ Olomouc,	➤ Zlín.

Společnost AWD je také provozovatelem finančního portálu **www.finance.cz**, který je nezávislým finančně-analytickým portálem, řešícím problémy z oblasti osobních i podnikových financí.

⁴ MDAX je burzovní index určený pro německé firmy střední velikosti

5.1 Jednotlivé fáze činnosti ekonomického poradce AWD

Činnost ekonomického poradce AWD je rozdělena do čtyř základních bodů:

- 1) Analýza současné situace klienta
- 2) Finanční optimalizace
- 3) Návrh řešení
- 4) Dlouhodobá péče

1) Analýza současné situace klienta

Podrobná analýza situace klienta je základem pro budoucí vypracování návrhu finančního řešení. Proto na první schůzce poradce klientovi nenabízí žádné produkty, pouze se od něj snaží získat maximum informací o jeho aktuální situaci, ale také životních plánech a cílech. Je nutné zohlednit především takové plánované události, jako jsou narození dětí (a s tím také spojená mateřská dovolená), studium, bydlení (stěhování do většího bytu nebo domu), dovolená a v neposlední řadě také penze. Je nutné však plánovat také události, které příjem zvýší, např. kariérní růst.

Zatím byly zmiňovány události, které si klient může naplánovat a více či méně je také ovlivnit. V analýze je však třeba brát v potaz i vývoj v ekonomice. To znamená například vývoj inflace, úrokových sazeb, daně, atd. A dále je třeba také počítat s náhodnými událostmi, jejichž uskutečnění si nikdo nepřeje, ale nastat mohou (smrt, nemoc, ztráta zaměstnání).

Úkolem pro finančního poradce je potom všechny informace vyhodnotit a zvážit závažnost jednotlivých rizik, resp. velikost vlivu zvažovaných faktorů nebo také pravděpodobnost výskytu uvažovaných událostí. Zároveň si také vypůjčí všechny již sjednané finanční smlouvy ke kontrole.

2) Finanční optimalizace

Druhý krok je jediný z těchto čtyř, při kterém nepřichází do styku finanční poradce a klient. Při finanční optimalizaci poradce prakticky navazuje na činnosti popsané v posledním odstavci předchozího kroku. Prakticky to znamená provedení finanční optimalizace na základě informací, které jsou získány z analýzy klienta a stávajících finančních smluv. Při tvorbě optimalizace poradci využívají srovnávacího softwaru, který byl zmiňován již dříve.

3) Návrh řešení

Třetí krok, návrh řešení, je zároveň druhou schůzkou mezi klientem a finančním poradcem. Na této schůzce poradce klientovi představí výsledek finanční optimalizace, která je ušita přímo na míru klienta a zohledňuje tedy jeho přání, potřeby a cíle. Jedná se vlastně o bilanci, na jejíž jedné straně je zobrazena stávající finanční situace, na straně druhé je potenciální situace po uskutečnění navržené optimalizace. Výsledkem takového srovnání je potom to, kolik finančních prostředků navíc tato poradcem navržená optimalizace klientovi přinese.

Potom je pouze na zvážení klienta, zda je tento rozdíl pro něho dostatečně zajímavý k tomu, aby se odhodlal ke změně. Je ovšem nutné dodat, že ne všechny smlouvy se musí zákonitě změnit. Pokud u určitého produktu není v tuto chvíli lepší možnost, ke změně pochopitelně nedojde (není cílem za každou cenu všechny staré smlouvy zrušit a nahradit je novými). Jen například dojde k navýšení nebo naopak snížení částky, která bude pro tento produkt vyčleněna.

4) Dlouhodobá péče

Uzavřením nových finančních smluv ovšem spolupráce mezi klientem a finančním poradcem nekončí. Protože člověk prochází během života mnoha etapami, mění se podle toho také jeho potřeby. Některé životní změny se dají očekávat, jiné přicházejí nečekaně a tomu je nutné uzpůsobit správu financí, tedy měnit finanční

plán tak, aby odpovídal aktuální situaci. Konkrétně u AWD si poradce s klientem sjednává tuto „aktualizační“ schůzku jednou ročně, v případě potřeby i dříve.

Díky této péči je možné mírně upravit finanční plán i v případě, že se situace klienta významně nezměnila a není tedy nutné finanční plán měnit z tohoto důvodem. Spouštěcím mechanismem změny se může stát situace na trhu, například vstup nového subjektu na trh, vznik nového produktu, změna na světových finančních trzích, apod.

5.2 Charakteristika finanční strategie AWD pro domácnosti

Společnost AWD nabízí svým klientům komplexní řešení v oblasti financí. Tento model nejlépe vystihuje následující obrázek, za kterým je k jednotlivým částem podáno vysvětlení.

Obrázek 5: Schéma privátní finanční strategie od AWD

Zdroj: interní materiály společnosti AWD

⇒ **Ochrana majetku a odpovědnosti**

Kdykoli v průběhu života se komukoli může stát, že někomu způsobí určitou škodu, byť to může být neúmyslně. Podle zákona je však člověk za takovou škodu

zodpovědný v plné výši a je tedy povinný ji poškozenému uhradit. Stejně tak se může stát, že člověk utrpí majetkovou újmu, za kterou nebude odpovědná žádná třetí osoba. Tyto škody mohou být v nízkých částkách, ovšem velice často jdou do výše mnoha desítek až stovek tisíc korun. Takové sumy mohou mít na převážnou většinu domácností velmi tvrdý dopad. Mnoho lidí stále přistupuje k těmto problémům s heslem: „Proč by se tohle mělo stát právě mě?“ Tyto problémy však nemá cenu riskovat. Právě proto patří koncept ochrany majetku a odpovědnosti přímo do základů pyramidy finanční strategie domácnosti podle společnosti AWD.

⇒ **Ochrana příjmů**

Téměř čtvrtina všech výdělečně činných osob odchází předčasně do důchodu. Je to způsobeno tím, že nejsou schopny vykonávat své povolání. I když není příjemné na podobné věci myslet, může se stát každému, že z důvodu nemoci nebo úrazu nebude schopen pokračovat ve výkonu svého povolání. Pokud k něčemu podobnému dojde, je nutné zajistit platbu základních výdajů. Jedná se například o bydlení, elektřinu, vodu, plyn, ošacení a potraviny. Koncept ochrany příjmů ochrání klienty před riziky ztráty příjmu jeho rodiny (domácnosti).

⇒ **Důchodové zabezpečení**

Když má klient pojištěním pokryta základní rizika, která ho v životě mohou potkat (tato rizika zobrazuje první patro – základy – pyramidy finanční strategie), je třeba se přesunout do dalšího patra. Do něj patří důchodové zabezpečení a finanční zabezpečení. A právě důchodové zabezpečení je v současnosti velmi diskutovanou otázkou a aktuálním tématem pro prakticky všechny ekonomicky aktivní obyvatele. Prakticky v celé Evropě (a nejenom Evropě) hrozí kolaps penzijního systému a Česká republika není výjimkou. Tento problém byl popsán už v teoretické části. Zjednodušeně se dá říci, že státní penze nebude zdaleka stačit na udržení životního standardu občanů po odchodu do důchodu. Především je nutné zdůraznit, že finanční díra vzniklá odchodem do důchodu, bude vždy větší u lidí, kteří měli vyšší příjmy. Je tedy nutné si během ekonomicky aktivní části života

zajistit dostatečné finanční rezervy na penzi, k čemuž slouží koncept důchodového zabezpečení.

⇒ **Finanční zabezpečení**

Zde se nemusí jednat o každou domácnost, ale existuje mnoho domácností, kterým každý měsíc zůstává určitá část příjmů navíc. Tyto peníze je možné pravidelně investovat a později použít na nepravidelné výdaje (například porucha a tedy nákup nové pračky, televize, apod.), ale třeba na každoroční dovolenou a další podobné výdaje. I zde se dá nalezením optimálního produktu dosáhnout nemalých úspor. Každé procento nebo jeho část ve výsledku znamená více finančních prostředků pro domácnost.

⇒ **Financování bydlení**

V současnosti tvoří náklady na bydlení výraznou složku pravidelných měsíčních nákladů domácností. Výrazná snížení těchto nákladů navíc není v nejbližší době reálná. A právě proto se jedná o oblast, ve které se dají uspořit další finanční prostředky. Při odchodu do důchodu může dojít ke snížení příjmů domácností (pokud nebyly naspořeny dostatečné finanční prostředky) a právě vysoké nájemné může v tomto případě celou situaci komplikovat. Ovšem u domácností, které mají byt nebo dům ve svém vlastnictví, k takovým problémům nedochází, protože jsou prakticky nedotčeni. Pro finančního poradce je tedy úkolem zjistit, kolik peněz může klient za celý život ušetřit díky rozhodnutí bydlet ve vlastním a zbavit se tíživého nájmu.

⇒ **Investování**

Financování bydlení tvořilo třetí patro pyramidy a investování je jejím úplným vrcholem. Pomocí vhodné investice se dá zmírnit daňová zátěž nebo také dopady inflace na hodnotu našich úspor. Ovšem nedá se vymyslet jedna nejlepší investiční

strategie. Je velmi nutné takovou strategii individuálně přizpůsobit potřebám každého klienta podle jeho sklonu k riziku a dalších faktorů.

Koncept investování klientovi tedy vytvoří finanční strategii podle čtyř základních kritérií, která mají v rozhodování největší váhu:

- výběr doby trvání investice,
- výběr optimální formy investice,
- výběr, zda půjde o domácí nebo zahraniční investici,
- výběr investiční společnosti.

6 Řešení výběru optimálního spořicího produktů pomocí expertního systému

V této kapitole se budu zabývat vlivy, které působí na konečnou naspořenou částku. Dále už se budu zabývat samotným expertním systémem, který jsem navrhl. Konkrétně bude popsán a vysvětleno jeho fungování. Na závěr kapitoly jsem uvedl dva modelové příklady, které ukazují fungování navrženého systému na konkrétních podkladech.

6.1 Faktory ovlivňující konečnou naspořenou částku

Na konečnou naspořenou částku má vliv mnoho faktorů. Zde se budu zabývat těmi nejdůležitějšími, které mají na tuto částku nejvýznamnější vliv, tedy dobou spoření a inflací.

6.1.1 Doba spoření

V předešlých kapitolách již bylo zmiňováno, že pokud si chce občan v České republice udržet v důchodovém věku současnou životní úroveň (nebo se k ní alespoň co nejvíce přiblížit), nemůže se spoléhat pouze na starobní důchody vyplácené státem, ale musí si zároveň během ekonomicky aktivní části života na důchod spořit sám. Nabízí se tedy otázka: „Kdy je nejlepší začít spořit?“ Odpověď je velmi jednoduchá. Začít spořit na důchod je nejlepší co nejdříve.

Má to jeden hlavní důvod. Ty produkty, které nabízejí nejvyšší zhodnocení, jsou také nejvíce rizikové, proto se u nich doporučuje dlouhodobější horizont investování. Konkrétně mám na mysli investiční životní pojištění, případně také investici do akciových nebo dluhopisových podílových fondů. U investičního životního pojištění je myšlena některá z rizikovějších (ale také potenciálně výnosnějších) strategií. Právě u těchto investičních strategií je velmi důrazně doporučován dlouhodobý investiční horizont, protože tím dochází ke smazání

krátkodobých výkyvů, které tyto investice doprovázejí. U investičního životního pojištění je uváděna nejkratší doba trvání pojištění na 10 let. Tato doba je ale uvažována jako hraniční, často proto najdeme doporučení o minimální době trvání na 15 let.

Dalším důvod lze uvést na životním pojištění. U tohoto produktu klient první 2-3 (někdy je uváděno i delší období) roky prakticky pouze platí poplatky pojišťovně a nevytváří tím tedy hodnotu pro sebe.

6.1.2 Inlace

Inlace je jev, který má výrazný dopad na hodnotu námi uspořených finančních prostředků v budoucnu. A tento dopad je pochopitelně negativní, čili snižuje hodnotu peněz. Správný investor s tímto jevem musí počítat. Velmi těžko se dá předvídat míra inflace v jednotlivých letech, přesto se dá alespoň přibližně odhadnout podle jejího vývoje v minulosti. Především je pak nutné počítat s tím, že pokud si do důchodu naspoříme například 1.500.000 Kč, tak jejich hodnota bude výrazně nižší než dnes. Jinak řečeno, za tuto sumu si koupíme méně než v současnosti.

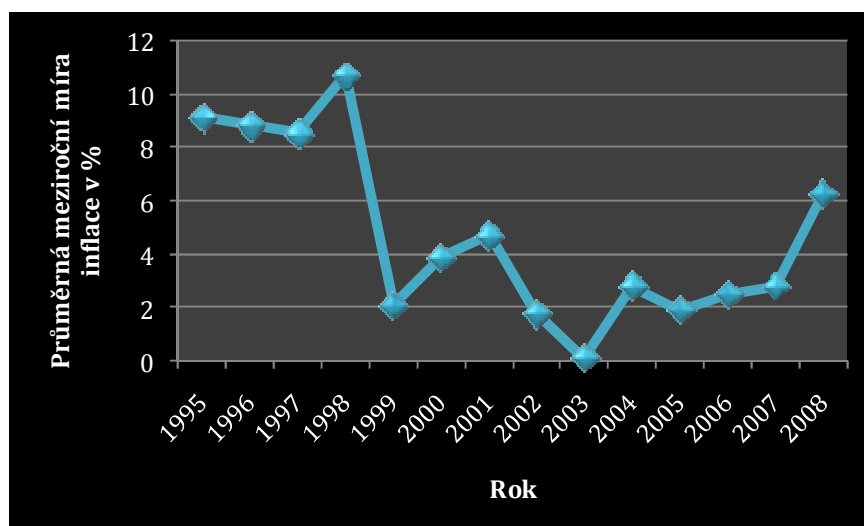
Pro měření míry inflace se používá několik metod. Já budu data čerpat z míry inflace vyjádřené přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen. Tato míra inflace vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12-ti předchozích měsíců. Tato míra inflace je vhodná při úpravách nebo posuzování průměrných veličin. Je brána v úvahu například při propočtech reálných mezd, důchodů apod. V následující tabulce a grafu uvádím vývoj průměrné meziroční míry inflace v České republice od roku 1995 do roku 2008. (13)

Tabulka 8: Vývoj průměrné meziroční míry inflace v České republice v letech 1995 až 2008

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Průměrná meziroční míra inflace v %	9,1	8,8	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Průměrná meziroční míra inflace v %	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3

Zdroj: vlastní zpracování podle (13)

Graf 4: Vývoj průměrné meziroční míry inflace v České republice v letech 1995 až 2008

Zdroj: vlastní zpracování podle (13)

Můžeme vypožorovat, že v posledních letech byla míra inflace poměrně nízká, nárůst přišel až v minulém roce v souvislosti s tzv. ekonomickou krizí. Pro doplnění uvádím ještě míru inflace v prvních třech měsících roku 2009: leden 5,9 %, únor 5,4 % a březen 5 %.

Jaký dopad má inflace na konkrétní částku po určitém počtu let (resp. na její reálnou hodnotu) se pokusím objasnit v následující tabulce.

Tabulka 9: Vliv inflace na částku 1 500 000 Kč v závislosti na počtu let

Počet let/Míra inflace	2%	3%	4%	5%
10	1 230 522,45 Kč	1 116 140,87 Kč	1 013 346,25 Kč	920 869,88 Kč
20	1 009 457,00 Kč	830 513,63 Kč	684 580,42 Kč	565 334,22 Kč
30	828 106,33 Kč	617 980,14 Kč	462 478,00 Kč	347 066,17 Kč

Zdroj: (12)

Jak můžeme vidět, dopad inflace na reálnou hodnotu peněz je poměrně výrazný, a to především v delším časovém horizontu. I když nebudeme předpokládat, že by současná míra inflace byla dlouhodobá, i 2 nebo 3 % ní inflace peněžní prostředky v horizontu 20 až 30 ti let výrazně znehodnotí. Je třeba si však uvědomit, že pokud tuto sumu budeme spořit postupně (například 30 let), tak její znehodnocení nebude tak výrazné.

Při rozhodování, jakou částku cílovou částku klient požaduje, by měl brát v úvahu právě inflaci a vhodně požadovanou cílovou částku navýšit nebo počítat s tím, že reálná hodnota této cílové částky bude nižší, než je tomu dnes.

6.1.3 Požadovaná cílová částka

Zde se nejedná o faktor ovlivňující konečnou naspořenou částku, ale o samotné uvědomění si, jakou cílovou částku klient požaduje. Dále je nutné si uvědomit, zda je vůbec možné cílové částky docílit vzhledem k délce spoření, výši pravidelné úložky a dalším jeho požadavkům. Je možné, že například kvůli jeho zápornému vztahu k riziku bude nutné doporučit produkt, pomocí kterého nebude možné požadované částky dosáhnout. Tedy alespoň ne v původně stanovené době a s původně plánovanou velikostí pravidelné úložky.

Při stanovení požadované cílové částky je možno vycházet čistě ze současných příjmů. V dnešní době si může i člověk bez ekonomického vzdělání jednoduše spočítat, jaká bude jeho „finanční díra“ po odchodu do důchodu. Na internetu se dá snadno najít tzv. kalkulátor penze, který je snadno ovladatelný a uživateli spočítá, jaká bude výše jeho důchodu. Poté už stačí pouze odečíst tuto částku od

současného příjmu a výsledkem bude měsíční finanční díra. Poté je nutné tuto sumu vynásobit předpokládanou dobou čerpání důchodu, resp. uspořené prostředků. Tímto jednoduchým způsobem si může každý spočítat, jakou částku bude potřebovat pro důchod, aby si udržel stávající životní úroveň. Případně je také nutné se zamyslet nad tím, zda existují náklady, které odchodem do důchodu „odpadnou“, případně zda se objeví nové (zvýšené výdaje za léky, lékařskou péči, apod.).

6.2 Popis expertního systému

Expertní systém, který jsem vytvořil pro finanční poradce společnosti AWD, má sloužit finančnímu poradci pro snadnější vysvětlení klientovi, proč jednotlivé produkty vybral. Měl by sloužit především pro klienty, kteří nejsou ekonomicky vzdělaní a nevyznají se v dostupných finančních (spořicí) produktech. Tento systém by jim měl srozumitelnou a přehlednou formou ukázat, proč pro ně finanční poradce vybral určité produkty. A měl by jim také pochopitelně ukázat, jaká kritéria jsou při výběru vhodného produktu zohledňována.

Cílem expertního systému není vybrat konkrétní instituci (banku, pojišťovnu, atd.), u které by měly být produkty uzavřeny. Cílem tohoto systému je pouze vybrat produkt, resp. kombinaci produktů, která bude pro klienta nejvýhodnější. Výběr konkrétní instituce (institucí), jejichž produkt bude pro klienta výhodnější, je úkolem pro člověka zaměstnaného na analytické pozici.

Expertní systém jsem vytvořil v programu Microsoft Excel. Při vytváření tohoto systému jsem vycházel z pravidel fuzzy logiky. Ve fuzzy logice každá kombinace atributů proměnných vstupujících do systému představuje jedno pravidlo. Pro každé toto pravidlo je nutné určit stupeň podpory, resp. jeho váhu v systému. Výsledek systému s fuzzy logikou je potom závislý na správném určení významu definovaných pravidel. Jejich váhu lze v rámci průběhu optimalizace systému měnit.

6.2.1 Kriteria pro rozhodování

Do systému vstupují určité atributy (kriteria), podle kterých je možné hodnotit srovnávané finanční produkty. Kriteria, která jsem pro toto srovnání vybral, jsou společně s jejich rozdělením, uvedena v následující tabulce.

Tabulka 10: Vstupní stavová matice - popis

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	15 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

Doba spoření je velmi důležitým kritériem při posuzování vhodnosti jednotlivých vybraných produktů. Ne každý produkt je totiž vhodný na jakoukoliv dobu spoření. Některých produktů je vhodné využívat krátkodoběji, u jiných se zase doporučuje jako minimální doba 15 let.

Pro některé klienty je důležité, jestli jsou u vybraného produktu jejich **vklady pojištěny**, pro některé není pojištění důležité. Banky a stavební spořitelny jsou povinny přispívat do Fondu pojištění vkladů, který je právnickou osobou. Čerpat z tohoto fondu lze na náhrady za pohledávky z vkladů vkladatelům. Konkrétně například pro spořicí účty se výše náhrady poskytuje ve výši 100 % vkladu, maximálně však do výše ekvivalentu 50 tisíc EUR pro jednoho vkladatele. (17)

Vztah k riziku je také důležitým atributem zohledňovaným při výběru vhodného produktu. Klient se záporným vztahem k riziku určitě nebude ochoten investovat do akciového podílového fondu, ale naopak bude vyhledávat příležitosti s menším rizikem a tím pádem pochopitelně také menším zhodnocením.

Likviditou je myšlena doba, za kterou se klient může dostat ke svým finančním prostředkům v případě jejich nutné potřeby. Tato doba může být u jednotlivých produktů velmi rozdílná. U spořicích účtů většinou může mít klient peníze okamžitě k dispozici a navíc bez žádných sankcí. Bez sankcí se dají peníze dostat zpět i u podílových fondů (pokud nepočítáme výstupní poplatky, které se dnes už příliš nepoužívají), ovšem není to okamžitě, ale většinou do dvou týdnů. U ostatních uvažovaných produktů si klient nejenom počká delší dobu, ale například u životního pojištění musí v případě předčasného ukončení počítat s výraznými sankcemi. Konkrétně u životního pojištění se uvádí, že první přibližně 3 roky klient pouze „předplácí“ poplatky pojišťovně, takže při ukončení smlouvy do této doby, by nedostal zpět vůbec nic. Protože k této variantě se klienti uchylují až v krajním případě, není tomuto atributu přiřazována velká váha.

U kombinace s pojištěním je myšleno pojištění životní. Konkrétně takové, které garantuje výplatu určité částky po skončení pojistné doby nebo vyplacení částky oprávněným osobám v případě úmrtí pojištěného. Tuto variantu požadují především lidé, na jejichž příjmu jsou závislí ostatní členové rodiny. Ale nejde zde pouze o příjmy na běžný chod domácnosti, ale často si lidé životní pojistku uzavírají také kvůli splácení hypotéky, leasingu, úvěru, apod.

Úvěr navazující na spořicí produkt je možný pouze u stavebního spoření. Zde je však důležité, za jakým konkrétním účelem je úvěr požadován. Často je totiž výhodnější hypotéka. Úvěr ze stavebního spoření se používá především pro nižší částky, navíc nemusí být zajištěny zástavním právem k nemovitosti a mohou být využity například na investici do družstevního bydlení.

Prakticky u všech uvažovaných produktů je možné **vkládat** finanční prostředky jak pravidelně v menších částkách, tak také jednorázově vyšší částky. Některé jsou typické svým pravidelným vkládáním, ale umožňují také mimořádný vklad (ne u

všech je to však výhodné), u některých je výhodnější investovat jednorázově vyšší sumu, například u podílových fondů peněžního trhu a to především kvůli doporučenému krátkému horizontu investování.

Některé produkty nabízejí možnost **podpory zaměstnavatele**, konkrétně se jedná o penzijní připojištění a kapitálové a investiční životní pojištění. Klient v podstatě odpovídá na otázku, zda je pro něho tato možnost zajímavá a zda jeho zaměstnavatel vůbec takovou podporu poskytuje. V zákoně o daních z příjmů je řečeno, že daňovým výdajem jsou výdaje na práva zaměstnanců vyplývající z kolektivní smlouvy, vnitřního předpisu zaměstnavatele, pracovní nebo jiné smlouvy. Pokud je tedy příspěvek na penzijní připojištění nebo soukromé životní pojištění obsažen v některé z uvedených smluv nebo v předpisech, jsou daňovými výdaji. Tyto výdaje nejsou u zaměstnavatele omezeny žádnou horní hranicí. U zaměstnance je však tento příjem považován za osvobozený příjem ze závislé činnosti pouze do výše 24.000 Kč ročně od téhož zaměstnavatele, při splnění zákonem stanovených podmínek. Do této částky se však započítává součet příspěvků zaměstnavatele na penzijní připojištění, ale také na soukromé životní pojištění. Příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění nebo soukromé životní pojištění je pro zaměstnavatele také výhodnější, než o stejnou částku zvýšit zaměstnanci hrubou mzdu.

Tuto skutečnost ukáží na praktickém příkladě. Původní hrubá mzda zaměstnance činí 23.000 Kč. Zaměstnavatel se rozhoduje, zda zvýší zaměstnanci hrubou mzdu o 1.000 Kč nebo mu bude příspěvek ve stejné výši posílat na soukromé životní pojištění.

Tabulka 11: Příklad úspor zaměstnavatele při využití příspěvku na životní pojištění zaměstnance oproti zvýšení hrubé mzdy

Mzdové náklady zaměstnavatele	<i>Stávající stav</i>	<i>Přímé zvýšení mzdy zaměstnance</i>	<i>Zvýšení formou příspěvku na životní pojištění</i>
Hrubá měsíční mzda zaměstnance	23 000 Kč	24 000 Kč	23 000 Kč
Příspěvek zaměstnavatele na ŽP	0 Kč	0 Kč	1 000 Kč
Sociální a zdravotní pojištění	8 050 Kč	8 400 Kč	8 050 Kč
Výše nákladů zaměstnavatele na 1 zaměstnance	31 050 Kč	32 400 Kč	32 050 Kč
Měsíční růst nákladů na 1 zaměstnance	0 Kč	1 350 Kč	1 000 Kč

Zdroj: (22)

U **zdanění výnosů** klient odpovídá na otázku, zda vyhledává produkty, u kterých jsou výnosy osvobozeny nebo mu nevadí akceptovat daň z výnosů. Mezi produkty, u nichž jsou příjmy osvobozeny od daně z příjmů, patří stavební spoření a také podílové fondy. Zde je však nutné dodržet podmínku, aby doba investice přesáhla 6 měsíců. U ostatních produktů podléhají výnosy zdanění. U spořicíh účtů jsou úroky zdaněny 15 % ní sazbou, kterou strhává a odvádí automaticky banka. U penzijního připojištění záleží, jestli je vypláceno formou dávky nebo formou vyrovnání či odbytného. Dávka se považuje za základ daně po snížení o zaplacené příspěvky a o státní příspěvky na penzijní připojištění. U jednorázového vyrovnání nebo odbytného zákon o daních z příjmů říká, že se toto vyrovnání nebo odbytné pro zjištění základu daně nesnižuje o příspěvky zaplacené penzijnímu fondu zaměstnavatelem za zaměstnance po 1. lednu 2000. U soukromého životního pojištění je situace velmi podobná, zjednodušeně se dá říci, že jediným rozdílem je to, že u soukromého životního pojištění pouze není státní příspěvek. U penzijního připojištění i soukromého životního pojištění je uplatňována 15 % ní daňová sazba.

Posledním uvažovaným atributem je **snížení základu daně**. Zde klient v podstatě odpovídá na otázku, jestli požaduje, aby finanční produkty přispěly k jeho daňové

optimalizaci. Ve své podstatě se nabízejí dvě hraniční možnosti. Spodní hranice je nulová, tedy 0 Kč/rok. Snížení daní neumožňují spořicí účty, podílové fondy a stavební spoření. U stavebního spoření však existuje výjimka, protože od základu daně lze odečíst částku rovnající se úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření. Tato varianta je však možná pouze v případě čerpání úvěru ze stavebního spoření, proto je u stavebního spoření nastavena optimální varianta, že klient snížení základu daně nepožaduje. Naopak mezi produkty, které snížení základu daně umožňují, patří penzijní připojištění a životní pojištění. Zde je maximální částka, o kterou lze snížit základ daně stanovena na 12.000 Kč/zdaňovací období pro penzijní připojištění i pro životní pojištění. Samozřejmě při splnění zákonem stanovených podmínek.

Pro jednotlivá kritéria jsou samozřejmě různá měřítka. Pro některá kritéria bylo vhodné použít číselné hodnocení, které je dáno určitým rozmezím. U některých kritérií se však jedná o tzv. měkká data. Například vztah k riziku bylo nutno ohodnotit slovně. A u některých kritérií stačilo použít pouze hodnocení ano / ne. Při celkovém hodnocení pochopitelně nebudou mít všechna sledovaná kritéria stejnou váhu. To má samozřejmě svoji logiku, protože například zdanění výnosů nebude mít na rozhodnutí tak výrazný vliv jako například sklon k riziku nebo délka spoření (i když by klient raději získal produkt, u kterého výnosy nepodléhají zdanění, tak skutečnost, že tomu tak nebude, není důvodem pro zamítnutí tohoto produktu).

Stejně tak samozřejmě bodové ohodnocení jednotlivých možností u každého kritéria nebude odstupňováno pravidelně, ale může být skokové. Například u vztahu k riziku nebude tak výrazný rozdíl mezi ohodnocením „kladný“ a „spíše kladný“ jako mezi „spíše kladný“ a „spíše záporný“, protože pokud má klient k riziku už vztah spíše záporný, nemá smysl mu nabízet například investici do akciových podílových fondů.

Tato bodová ohodnocení se nazývají funkce členství a jsou zobrazena v transformační matici. Hodnoty funkcí členství jsou stanoveny pro každý produkt jinak. Pro každý produkt byly stanoveny tak, aby u klienta, kterému by byl produkt

tzv. „ušit na míru“, získal tento produkt plný počet, tedy 100 bodů. Aby produkt takového hodnocení dosáhl, musel by plně odpovídat klientovým požadavkům a preferencím. Vzhledem k tomu, že každý produkt má tedy hodnoty funkce členství nastaveny jinak, není možné, aby u jednoho klienta byly expertním systémem všechny produkty vyhodnoceny jako vhodné. Je pravděpodobné, že klientovi systém jako vhodný vyhodnotí alespoň dva produkty. To je samozřejmě možné, protože klientovým požadavkům může vyhovovat více než jeden produkt. Potom je nutné vybrat ten, který klientovi přinese nejvyšší zhodnocení. V případě, že částka, kterou chce klient pravidelně investovat (nebo má navíc ještě určitou sumu naspořenou), je dostatečně vysoká, je vhodné využít víc než jeden produkt.

Pro výsledné hodnocení produktů je využito bodového hodnocení, přičemž určenému bodovému rozmezí vždy odpovídá konkrétní slovní hodnocení. Způsob hodnocení je uveden v následující tabulce.

Tabulka 12: Retr transformační matice

0 - 70	Zavrhnout
71 - 80	Zatím nezavrhovat
81 - 100	Přijmout

Zdroj: Vlastní zpracování

V levém sloupečku je znázorněno rozmezí počtu získaných bodů, kterým odpovídá slovní hodnocení uvedené v pravém sloupečku. Bodové hodnocení by mohlo být nahrazeno procentním vyjádřením. Vzhledem k tomu, že celkový počet bodů funkce členství je nastaven na 100, je možné používat označení „body“. Pokud by celkový počet bodů byl nastaven na jinou hodnotu, bylo by nutné používat vyjádření v „%“.

V praxi tedy může dojít ke třem výsledkům. Pokud produkt získal 70 bodů nebo méně, je vyhodnocen jako nevyhovující a získal tedy hodnocení „Zavrhnout“. Opačným případem je produkt s výsledným hodnocením 81 – 100 bodů, který je vhodné přijmout. Může však nastat i případ, kdy produkt získá body v rozmezí 71 –

80, kdy systém doporučuje produkt zatím nezavrhovat. Znamená to, že produkt by pro klienta mohl být vhodný, pokud by netrval na všech požadavcích.

6.2.2 Postup ovládání expertního systému

Po spuštění expertního systému (programu Excel) si uživatel může všimnout, že obsahuje 9 listů, přičemž pro použití jsou podstatné první dva, které jsou pojmenované „Vstup“ a „Výsledné hodnocení“. Ostatní listy jsou pouze pomocné a pro uživatele nedůležité. Pro zadání vstupních dat slouží list „Vstup“. Tento list obsahuje dvě tabulky, které jsou pojmenovány „Parametry“ a „Vstupní data“. V tabulce „Parametry“ jsou uvedeny všechny zohledňované parametry (kriteria), včetně jejich hodnocení. Finanční poradce se tedy postupně klienta zeptá na tato kriteria (například: „Jaký je Váš vztah k riziku?“), přičemž klient vždy vybere jednu z nabízených odpovědí. Poradce potom jeho odpovědi zaznamenává do druhé tabulky („Vstupní data“), která je před zadáním dat vyplněna písmeny „N“. Poradce tedy do řádků, které odpovídají klientovým odpovědím, resp. požadavkům a preferencím, zadává písmeno „A“, přičemž pro každé kritérium je možná pouze jedna odpověď.

Po zadání odpovědí na všechna zohledňovaná kriteria se uživatel pouze přesune do listu „Výsledné hodnocení“, kde jsou už výsledky přehledně zobrazeny v tabulce a v grafu. Hodnoceno je celkem 7 produktů nebo jejich rozdílných typů:

- penzijní připojištění,
- kapitálové životní pojištění,
- investiční životní pojištění (u investičního životního pojištění je vždy na výběr z několika investičních strategií, zde je uvažována strategie investice do dluhopisových nebo akciových fondů, které se sice řadí mezi investice s vyšším stupněm rizika při potenciálně vyšších výnosech; jedná se o dlouhodobou investici),
- stavební spoření,
- spořicí účet,
- podílové fondy peněžního trhu,

- akciové podílové fondy.

Pokud je částka, kterou chce klient pravidelně investovat dostatečně vysoká pro rozdělení do více produktů, vybere poradce nejdřív produkt, který nejlépe pokryje klientovy požadavky a zadá parametry do systému znovu s tím, že například požadavek na pojištění a snížení základu daně už byl uspokojen, nebudou tedy do systému zadávány (resp. budou do systému zadány tak, že je klient nepožaduje). Proto bude pravděpodobně výsledek sledovaných produktů jiný a může dojít k tomu, že nyní bude doporučen produkt, který při prvním zadání nedopadl nejlépe. Právě díky kombinaci několika produktů mohou být požadavky a preference klientů pokryty mnohem lépe, než pouze pomocí jednoho produktu. Vše však závisí na částce, kterou je klient ochoten investovat.

6.3 Modelové příklady

Praktické fungování mnou navrženého expertního systému ukáží na příkladech vzorových klientů. Vždy nejprve stručně popíši klienta s jeho požadavky a poté pro něho navrhnu vhodné spořicí produkty.

6.3.1 Vzorový klient A

Jedná se o klienta ve věku 55 let, který chce spořit 10 let, tedy do svých 65 let. Pojištění nepožaduje, zároveň se jedná o konzervativního investora, který má záporný vztah k riziku. Nepředpokládá, že bude mít potřebu čerpat úvěr. Protože mu zaměstnavatel nabídl příspěvek na penzijní připojištění nebo soukromé životní pojištění, rád by této možnosti využil. Vkládat chce pravidelně.

V následující tabulce uvádím klientem zvolené volby pro jednotlivá kritéria. Tyto volby jsou zvýrazněny červenou barvou.

Tabulka 13: Parametry zvolené klientem A

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	16 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

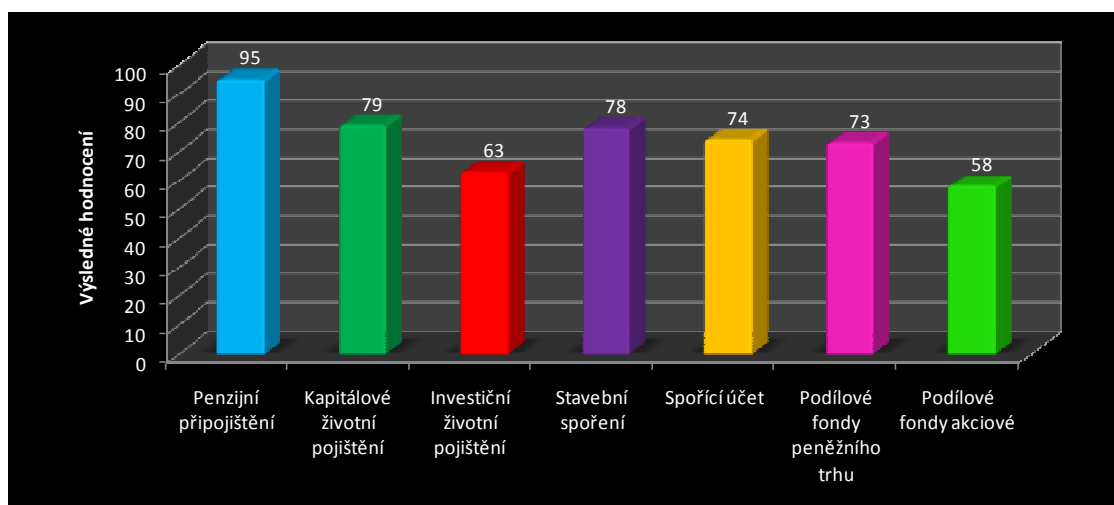
Po zadání klientových požadavků vyhodnotil expertní systém sledované produkty následujícím způsobem.

Tabulka 14: Výsledné hodnocení produktů pro klienta A

Produkt	<i>Penzijní připojištění</i>	<i>Kapitálové životní pojištění</i>	<i>Investiční životní pojištění</i>	<i>Stavební spoření</i>
Body	95	79	63	78
Hodnocení	Přijmout	Zatím nezavrhovat	Zavrhnout	Zatím nezavrhovat
Produkt	<i>Spořicí účet</i>	<i>Podílové fondy peněžního trhu</i>	<i>Podílové fondy akciové</i>	
Body	74	73	58	
Hodnocení	Zatím nezavrhovat	Zatím nezavrhovat	Zavrhnout	

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 5: Výsledné hodnocení produktů pro klienta A

Zdroj: Vlastní zpracování

Můžeme vidět, že jako nevhodné (resp. ne zcela vhodné) produkty bylo vyhodnoceno kapitálové i investiční životní pojištění. To je dáno zejména tím, že tyto produkty jsou vhodné především na delší investiční horizont, že klient nepožadoval i pojištění a u investičního životního pojištění je důvodem i klientův záporný vztah k riziku. Jako nevhodné byly vyhodnoceny také akciové podílové fondy. Zde je důvod podobný, vztah k riziku a krátký investiční horizont.

Další produkty skončili v kategorii „Zatím nezavrhovat“. Tyto produkty by bylo možné doporučit, pokud by klient přehodnotil některé svoje požadavky. Vzhledem k tomu, že penzijní připojištění získalo výborné hodnocení, vybereme tento produkt.

Vzhledem k podpoře zaměstnavatele, bude rozhodně prioritní sjednat penzijní připojištění, které také umožňuje daňovou optimalizaci. I když nejsou prostředky vložené do penzijního fondu pojištěny, dozor nad těmito fondy vykonává Česká národní banka, takže bezpečnost vkladů je i v tomto případě zajištěna. Jako doplňkový produkt se nabízí stavební spoření, ale pro získání jistoty provedeme výběr znovu, pouze s upravenými požadavky – podpora zaměstnavatele a snížení základu daně již bude uspokojeno.

Tabulka 15: Požadavky klienta A po přijetí penzijního připojištění

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	16 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

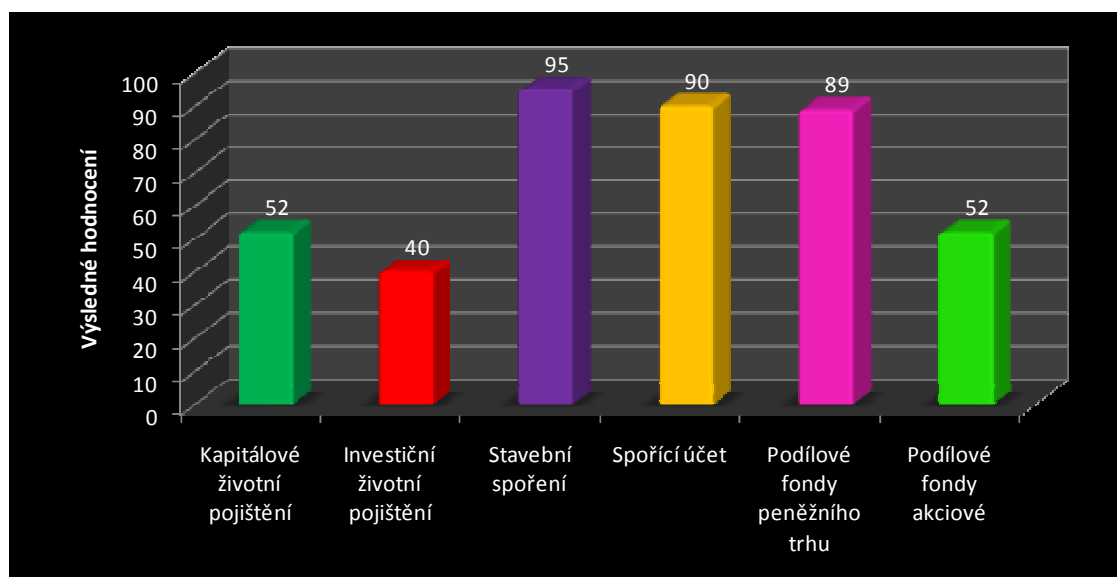
Pro další produkt už klient požaduje kratší investiční horizont. Vzhledem k tomu, že chce spořit 10 let, původně uvedl kategorii 9 – 15 let spoření. Protože se v této kategorii pohybuje na hranici, pro druhý produkt požaduje investiční horizont pouze 5 – 8 let. Navíc už nepožaduje snížení základu daně a možnost podpory zaměstnavatele, kterou již vyčerpal v plné výši pro penzijní připojištění. U snížení základu daně předpokládám, že platil 1 500 Kč měsíčně, což činí 18 000 Kč ročně, a tím si zajistil maximální možné snížení základu daně pomocí penzijního připojištění.

Tabulka 16: Výsledné hodnocení produktů pro klienta A po přijetí penzijního připojištění

Produkt	<i>Kapitálové životní pojištění</i>	<i>Investiční životní pojištění</i>	<i>Stavební spoření</i>
Body	52	40	95
Hodnocení	Zavrhnout	Zavrhnout	Přijmout
Produkt	<i>Spořicí účet</i>	<i>Podílové fondy peněžního trhu</i>	<i>Podílové fondy akciové</i>
Body	90	89	52
Hodnocení	Přijmout	Přijmout	Zavrhnout

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 6: Výsledné hodnocení produktů pro klienta A po přijetí penzijního připojištění

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výsledcích už není zahrnuto penzijní připojištění, které klient při původním výběru přijal. Pro druhý produkt připadají v úvahu 3 produkty: stavební spoření, spořicí účet a podílové fondy peněžního trhu. Při vhodném nastavení však přináší rozhodně nejvyšší zhodnocení stavební spoření. Při splnění zákonem stanovených podmínek má klient nárok kromě úroku také na státní příspěvek. Pro jeho maximalizaci je nutné vložit ročně 20 000 Kč, což odpovídá 1 667 Kč měsíčně (ročně potom 20 004 Kč). Státní příspěvek potom činí 15 % z ročního vkladu, tedy 3 000 Kč. Tomuto zhodnocení nemohou spořicí účet ani podílové fondy peněžního trhu konkurovat. Pokud by měl však klient ještě další volné peněžní prostředky, bylo by vhodné je uložit právě do podílových fondů peněžního trhu nebo na spořicí účet. Toho by měl klient využít i v případě, že by chtěl stejně jako klient B, mít určitou finanční rezervu pro mimořádné výdaje. Stejných produktů by měl klient využít i v případě, že stavební spoření ukončil například po 7 – 8 letech, protože v tomto případě by potřeboval vybrané finanční prostředky někam vložit. Vzhledem k tomu, že by se jednalo o uložení na velmi krátkou dobu (2 – 3 roky), byly by tyto produkty vhodné vzhledem k nízkému riziku.

6.3.2 Vzorový klient B

Klient má 35 let a chce spořit do svých 65 let, investiční horizont tedy činí 30 let. Klient bydlí v pronajatém bytě, vlastní bydlení neplánuje, potřebu úvěru v nejbližší době nepředpokládá. Protože má rodinu (manželka a 2 malé děti), požaduje i pojištění, aby rodina zůstala v případě jeho smrti zajištěna. V dlouhodobém horizontu je jeho sklon k riziku kladný, čili je ochoten přijmout riziko při předpokladu vyššího zhodnocení jeho investic. Zaměstnavatel mu nabízí pravidelný měsíční příspěvek na penzijní připojištění nebo soukromé životní pojištění, pokud ho bude mít sjednáno. U dlouhodobé investice mu dlouhá výpovědní lhůta nevadí, rád by však měl rezervu, ke které bude mít přístup prakticky okamžitě a bude pokud možno kvalitně zajištěna. Tu má v současnosti na běžném účtu, rád by však, aby se mu lépe zhodnocovala, resp. alespoň co nejméně ztrácela hodnotu vlivem inflace.

Nejprve shrneme do následující tabulky klientovi požadavky na pravidelné dlouhodobé investování, požadavkem na dostupnou rezervu se budeme zabývat později.

Tabulka 17: Parametry zvolené klientem B pro dlouhodobé investování

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	16 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

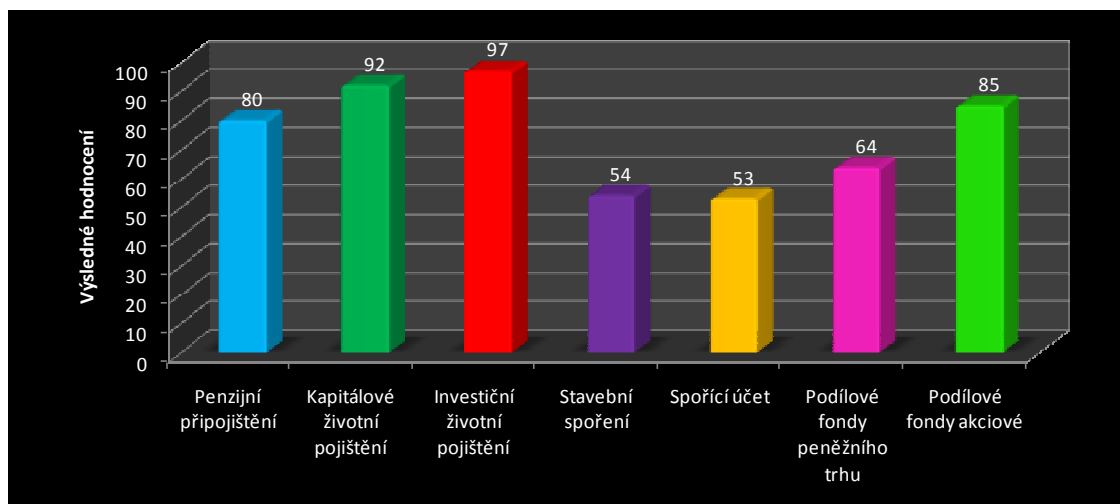
Výsledky, které expertní systém vyhodnotil podle zadaných údajů pro dlouhodobé investování, jsou opět zobrazeny v přehledné tabulce.

Tabulka 18: Výsledné hodnocení produktů pro klienta B pro dlouhodobé investování

Produkt	<i>Penzijní připojištění</i>	<i>Kapitálové životní pojištění</i>	<i>Investiční životní pojištění</i>	<i>Stavební spoření</i>
Body	80	92	97	54
Hodnocení	Zatím nezavrhovat	Přijmout	Přijmout	Zavrhnout
Produkt	<i>Spořicí účet</i>	<i>Podílové fondy peněžního trhu</i>	<i>Podílové fondy akciové</i>	
Body	53	64	85	
Hodnocení	Zavrhnout	Zavrhnout	Přijmout	

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7: Výsledné hodnocení produktů pro klienta B pro dlouhodobé investování

Zdroj: Vlastní zpracování

Systém logicky vyřadil podílové fondy peněžního trhu a spořicí účet, což jsou produkty pro dlouhodobé investování naprosto nevhodné. Stejně tak stavební spoření je pro dlouhodobé investování nevyhovující, protože klient nechce využít následný úvěr, ale chce pouze spořit. Stavební spoření navíc nesplňuje další podmínku a tou je pojištění. Penzijní připojištění se dostalo do kategorie „Zatím nezavrhovat“, ale vzhledem k tomu, že systém vyhodnotil dostatek produktů jako lépe vyhovující, nebude nutné, aby klient měnil svoje preference. Penzijní připojištění navíc nesplňuje výslovný požadavek na pojištění. Mezi tři produkty, které byly systémem vyhodnoceny jako vhodné (odpovídající klientovým požadavkům) patří kapitálové i investiční životní pojištění a akciové podílové fondy.

Nejlepší hodnocení získalo investiční životní pojištění, kterému bude vhodné dát přednost před kapitálovým investičním pojištěním. Investiční životní pojištění bude totiž pro našeho klienta vhodné, protože má kladný vztah k riziku. Protože klient má v plánu spořit 30 let, dá se předpokládat, že riziko se rozloží v čase a investiční životní pojištění mu přinese vyšší výnos, než jaký by přineslo kapitálové životní pojištění.

Jako třetí z doporučených variant je investice do akciových podílových fondů. Získala 85 bodů ze 100. Tento výsledek by byl ještě výraznější, pokud bychom uvažovali tak, že klient se rozhodne pro investiční životní pojištění. Potom by tabulka s jeho požadavky doznala určitých změn a vypadala by následovně.

Tabulka 19: Požadavky klienta B pro dlouhodobé investování po přijetí investičního životního pojištění

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	16 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

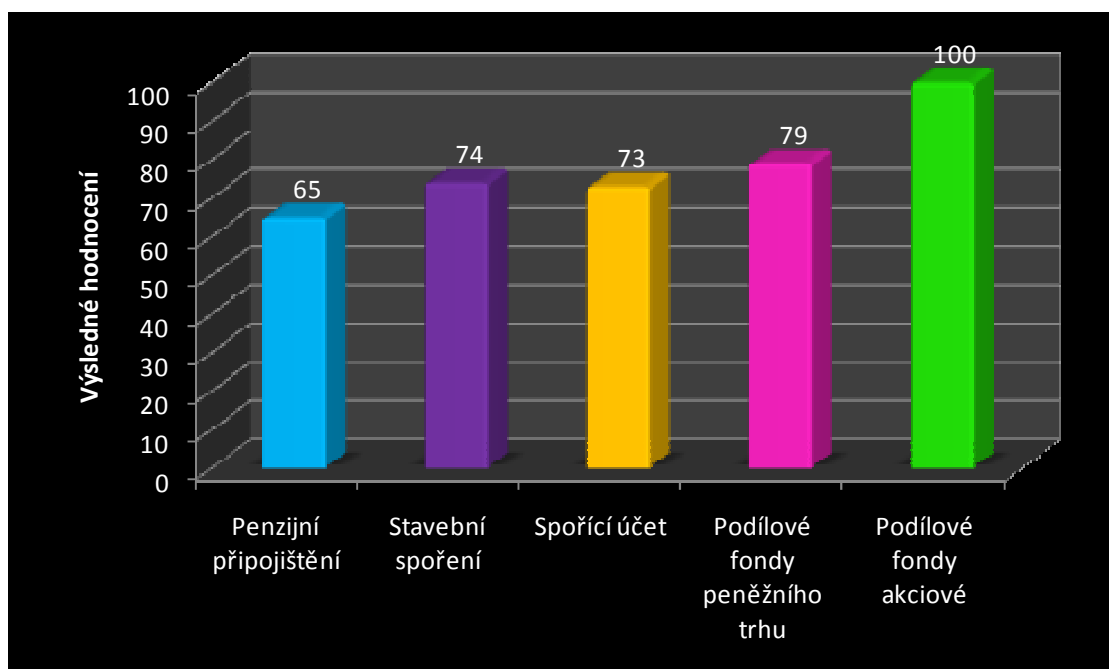
Po přijetí investičního životního pojištění se změnila požadavky na kombinaci s pojištěním, možnost podpory od zaměstnavatele a snížení základu daně. Tyto požadavky již byly uspokojeny právě investičním životním pojištěním.

Tabulka 20: Výsledné hodnocení produktů pro klienta B po přijetí investičního životního pojištění

Produkt	Penzijní připojištění	Stavební spoření	Spořicí účet	Podílové fondy peněžního trhu	Podílové fondy akciové
Body	65	74	73	79	100
Hodnocení	Zavrhnout	Zatím nezavrhovat	Zatím nezavrhovat	Zatím nezavrhovat	Přijmout

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 8: Výsledné hodnocení produktů pro klienta B po přijetí investičního životního pojištění

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků jsou pro přehlednost vyřazeny kapitálové a investiční životní pojištění, protože investiční životní pojištění již bylo přijato. Kapitálové životní pojištění potom z toho důvodu, že je nesmyslné mít kapitálové i investiční životní pojištění.

Z aktuálních výsledků vyplývá, že investice do akciových podílových fondů se pro tohoto klienta jeví po přijetí investičního životního pojištění jako výborná volba. Za vhodnou volbu by mohla být považována také investice do dluhopisových nebo smíšených podílových fondů. Kombinace těchto dvou produktů by tedy měla být pro klienta č. 2 nejvýhodnější pro dlouhodobé investování.

Nyní provedeme výběr pro klientův požadavek na produkt, do kterého by mohl vložit svoji rezervu na mimořádné výdaje.

Tabulka 21: Požadavky klienta B na produkt pro finanční rezervu

	Doba spoření	Pojištění vkladů	Vztah k riziku	Likvidita	Kombinace s pojištěním
1	0 - 4 roky	pojištěny	kladný	okamžitě	ano
2	5 - 8 let	nepojištěny	spíše kladný	do 2 týdnů	ne
3	9 - 15 let		spíše záporný	2 - 4 týdny	
4	16 a více let		záporný	4 - 10 týdnů	
5				více než 10 týdnů	
	Navazující úvěr	Vklad	Možnost podpory od zaměstnavatele	Zdanění výnosů	Snížení základu daně
1	ano	jednorázový	ano	osvobozeno	požaduje
2	ne	pravidelný	ne	15 % z výnosů	nepožaduje
3					
4					
5					

Zdroj: Vlastní zpracování

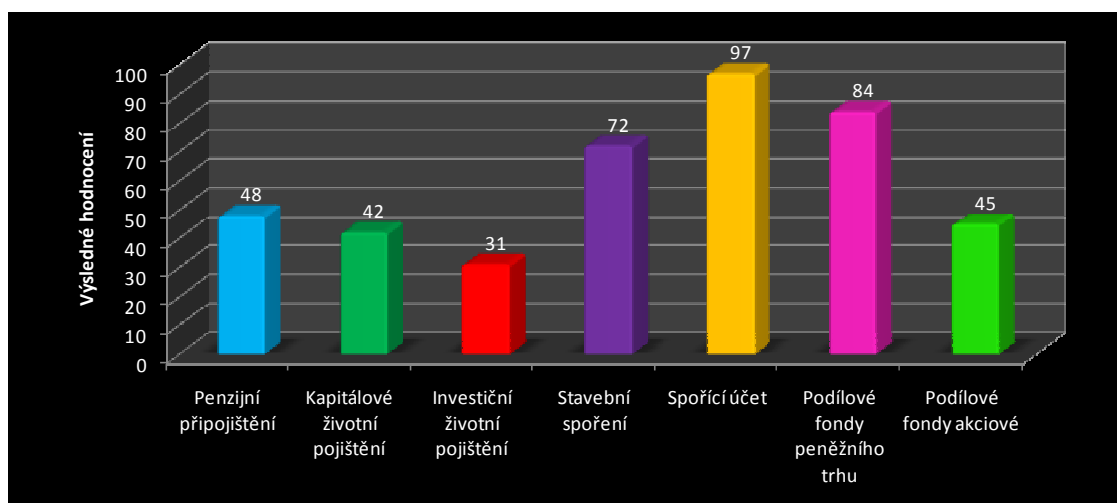
Můžeme vypořádat, že pro produkt na umístění finanční rezervy pro mimořádné výdaje, má klient u některých kritérií odlišné požadavky, než tomu bylo pro produkty dlouhodobého investování. Doba spoření je stanovena jako krátkodobá, tedy 0 – 4 roky. Je tomu tak proto, že pokud bude klient z této rezervy čerpat, opětovné naspoření na původní sumu bude v krátkodobém horizontu. Vzhledem k tomu, že tyto finanční prostředky potřebuje mít klient kdykoliv k dispozici, požaduje maximální likviditu a vztah k riziku má v tomto případě záporný. Přímo v požadavcích bylo zmíněno, že vklad by měl být pojištěn.

Tabulka 22: Výsledné hodnocení produktů pro finanční rezervu pro klienta B

Produkt	<i>Penzijní připojištění</i>	<i>Kapitálové životní pojištění</i>	<i>Investiční životní pojištění</i>	<i>Stavební spoření</i>
Body	48	42	31	72
Hodnocení	Zavrhnout	Zavrhnout	Zavrhnout	Zatím nezavrhovat
Produkt	<i>Spořicí účet</i>	<i>Podílové fondy peněžního trhu</i>	<i>Podílové fondy akciové</i>	
Body	97	84	45	
Hodnocení	Přijmout	Přijmout	Zavrhnout	

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 9: Výsledné hodnocení produktů pro finanční rezervu pro klienta B

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro tento požadavek získal suverénně nejlepší hodnocení spořicí účet. Zároveň získaly doporučení podílové fondy peněžního trhu, ty však nesplňují klientovi požadavky tak kvalitně jako spořicí účet. Tím je myšleno především pojištění vkladů, podílové fondy zároveň nemohou spořicími účty konkurovat v likviditě. Proto je spořicí účet pro tento požadavek nejlepší volbou. Klient požadoval

produkt pro umístění finanční rezervy, kterou v současné době má (pouze na nevhodném produktu), vklad proto bude proveden jednorázově. Další vklady, v případě potřeby navýšení rezervy nebo v případě jejího doplnění po předchozím čerpání, budou prováděny pravidelně po měsících. Tato skutečnost by neměla na výsledek vliv, protože u spořicích účtů je prakticky jedno, zda je proveden jednorázově vysoký vklad nebo jsou vklady pravidelné.

7 Závěr

Důchod. To je pojem, který v současnosti, ač je to pro nejstarší generace asi nepochopitelné, musí zajímat už i velmi mladé lidi. Možná to není aktuální téma přímo pro absolventy středních škol, pro občany ve věku 30 – 35 let (které považuji za mladé) je ideální začít přemýšlet a také řešit svoji budoucnost po odchodu do důchodového věku. Pouhé spoléhání se na starobní důchod vyplácený státem povede k rapidnímu snížení životní úrovně. Ti starší by měli začít spořit prakticky okamžitě, pokud tak již nečiní. Sice jsou proti dnešním třicátníkům znevýhodnění kratší dobou spoření, i pro ně se však najdou vhodné produkty, díky kterým umažou alespoň část finanční díry, která se dostaví po odchodu do důchodového věku. Já jsem se ve svojí diplomové práci zabýval vytvořením návrhu expertního systému, který by určil pro konkrétní občany vhodné spořicí produkty.

Vzhledem k tomu, že toto téma považuji za aktuální, vybral jsem si ho jako téma svojí diplomové práce. V úvodní části jsem se zabýval teoretickými východisky, konkrétně současným důchodovým systémem v České republice, ale také jeho vývojem. U současného systému mě zajímala právní úprava a mimo jiné samozřejmě také problémy, které jeho fungování a financování (ano, peníze až na prvním místě) provázejí. Největším problémem současně nastaveného důchodového systému v České republice je stejně jako v ostatních zemích EU (ale i dalších státech obecně ve světě) demografický vývoj. Zjednodušeně řečeno, lidé se dožívají delšího věku a rodí se méně dětí (alespoň v tzv. vyspělých zemích). Ve výsledku dochází k tomu, že na důchodce vydělává stále méně ekonomicky aktivních spoluobčanů. V České republice je navíc problémem to, že celý systém funguje pouze jako tzv. jednopilířový. Pokud nedojde k výraznější změně, tak za určitou dobu bude mít stát velké problémy s financováním tohoto systému.

Z předešlého textu vyplynulo, že jsem se v této části zabýval také fungováním důchodových systémů (systémů důchodového zabezpečení) i v jiných zemích. Pro konkrétní případy jsem si vybral 3 evropské země. Švýcarsko a Spolkovou republiku Německo jsem si vybral proto, že každá z nich praktikuje odlišný přístup k řešení financování důchodového systému. Jsou tedy takovými zástupci skupin

zemí, praktikujícími určité způsoby financování důchodových systémů. Třetí popisovanou zemí je Slovensko, které jsem si vybral z toho důvodu, že má k České republice v Evropě asi nejbližší. Nejen kulturně, jazykově, apod., ale také podobným vývojem v posledních letech (přechod na tržní ekonomiku). Na Slovensku byla již penzijní reforma nastartována, pro Českou republiku by tedy mohlo být výhodné poučit se z jeho chyb.

V další části jsem se zabýval možnými způsoby financování tzv. doplňkového pilíře v České republice. Prakticky se jedná o popis spořicíh produktů, které mohou občané využít pro spoření, aby zabránily snížení životní úrovně v důchodovém věku, nebo alespoň toto snížení co nejvíce eliminovali. Konkrétně jsem vybral penzijní připojištění, životní pojištění, stavební spoření, spořicí účty a podílové fondy. V poslední části, která obsahuje samotný výběr konkrétních produktů, jsem uvažoval u některých produktů více jejich verzí. Konkrétně tedy došlo k rozčlenění životního pojištění na kapitálové životní pojištění a investiční životní pojištění. Druhé rozdělení se týkalo podílových fondů, u kterých neexistuje pouze jedna investiční strategie. Já jsem si s ohledem na riziko vybral dvě protichůdné strategie, tedy podílové fondy peněžního trhu a akciové podílové fondy.

Následující část patřila představení společnosti AWD, se kterou jsem při vytváření diplomové práce spolupracoval. Jedná se o společnost zabývající se finančním poradenstvím, do jehož působnosti zajištění na důchod rozhodně patří. AWD patří na poli finančního poradenství k evropským hráčům.

V poslední části diplomové práce jsem se zabýval samotným expertním systémem. Pro vytvoření tohoto systému jsem využil program Microsoft Excel, systém funguje na bázi fuzzy logiky. Jeho hlavním úkolem je pomoci finančním poradcům vysvětlit klientům, na základě jakých kritérií dochází k rozhodnutí o optimálním produktu. Jeho ovládání je velmi jednoduché a rychlé, navíc i člověk nemající ekonomické vzdělání pomocí něho snadno pochopí, podle jakých kritérií finanční poradce došel k vybranému produktu. Jeho fungování jsem prakticky ukázal na dvou modelových příkladech. Na těchto příkladech je také ukázáno, že je výhodné využívat kombinace více produktů, pokud to umožňuje výše částky, kterou je klient ochoten

vyčlenit na tyto produkty. Tato skutečnost dává možnost využívat výhod všech (většinou 2 nebo 3) vybraných produktů.

Pro praktické ukázky jsem si navolil modelové klienty, kteří jsou odlišní věkem, vztahem k riziku, ale také dalšími požadavky, jako je třeba požadavek být zároveň také pojištěn. Především díky rozdílné době spoření se mi podařilo ukázat, že velmi záleží na tom, v jakém věku klient začne spořit (resp. jak dlouho bude spořit). Právě délka doby spoření má značný vliv na výběr vhodného produktu. Některé produkty jsou totiž vhodné pouze pro dlouhodobý investiční horizont.

Je nutné si také uvědomit, že díky kombinaci několika produktů můžeme docílit lepšího uspokojení klientových požadavků, než kdyby využíval pouze jeden produkt. Jak již však bylo zmíněno, možnosti kombinace jsou omezené finanční sumou, kterou je klient ochoten pro tento účel vyčlenit. Díky diverzifikaci je však možné využít většího množství různých výhod, protože výhody každého produktu jsou pouze omezené.

8 Seznam použité literatury

Knihy

- (1) ČEJKOVÁ, V., MARTINOVÍČOVÁ, D. *Pojišťovnictví*. 1. vydání. Brno: Ing. Zdeněk Novotný CSc., 2003. 133 s. ISBN: 80-214-2404-4.
- (2) DAŇHEL, J. *Pojistná teorie*. 2. vydání. Professional Publishing, 2006. 338 s. ISBN 80-86946-00-2.
- (3) DOSTÁL, P. *Pokročilé metody analýz a modelování: metodická příručka pro kombinovanou formu studia / Petr Dostál*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2006. 63 s. ISBN 80-214-3324-8.
- (4) DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Ekopress, s. r. o., 2003. 178 s. ISBN 80-86119-67-X.
- (5) KOLEKTIV AUTORŮ Z ČESKÉ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. *Životní pojištění*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2002. 104 s. ISBN 80-247-0146-4.
- (6) PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 9. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2008. 128 s. ISBN 978-80-247-2399-0.
- (7) SLANÝ, A., KREBS, V. a kol. *Sociální ochrana a důchodový systém*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. 71 stran. ISBN 80-210-3390-8.

Internetové zdroje

- (8) *Důchodová statistika*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/informace/statistiky/duchodova-statistika/>>.
- (9) *Důchodové pojištění*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3>>.

- (10) *Důvody reformy*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/duchodovy-system/nedostatky-systemu/>>.
- (11) *Expenditure on pensions – Current prices (% of GDP)*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=tps00103>>.
- (12) *Kalkulátor – výpočet vlivu inflace na úspory*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://media.awdcr.cz/pages/inflacni_kalkulator.html>.
- (13) *Míra inflace*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.
- (14) *Mzdy – časové řady*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr>.
- (15) ODBOR 32. *Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.mpsv.cz/cs/617>>.
- (16) ONDROVÁ, E. *Důchody nejsou jediným problémem*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.sfinance.cz/zpravy/finance/104492-duchody-nejsou-jediny-problemem/>>.
- (17) *Pojištění vkladů*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/pojisteni_vkladu.html>.

- (18) *Predbežné hodnotenie postupu dôchodkovej reformy na Slovensku*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=12970>>.
- (19) *Průvodce podílovými fondy*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/kapitalovy-trh/informace/fondy/>>.
- (20) *Průvodce spořením*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.finance.cz/financovani-bydleni/informace/stavebni-sporeni-tarify/>>.
- (21) *Průvodce spořicími účty*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/bankovnictvi/informace/sporici-ucty/>>.
- (22) *Příklad úspor pro zaměstnavatele*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.pojistovnacs.cz/zamestnanecke-programy/priklad-uspor-zamestnavatel.aspx>>.
- (23) *Současný český důchodový systém*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/duchodovy-system/soucasny-stav-v-Ceske-republice/>>.
- (24) *Spořicí účty se díky ochraně vkladu a vysokému úročení staly hitem mezi klienty*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.zlatakoruna.info/clanky/15-1-ucty/18580-sporici-ucty-se-diky-ochrane-vkladu-a-vysokemu-uroceni-staly-hitem-mezi-klienty>>.
- (25) *Věková skladba obyvatelstva v roce 1955*. [online]. Přejvzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_1955>.

- (26) *Věková skladba obyvatelstva v roce 1985*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_1985>.
- (27) *Věková skladba obyvatelstva v roce 2003*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_2003>.
- (28) *Věková skladba obyvatelstva v roce 2040*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vekova_skladba_obyvatelstva_v_roce_2040>.
- (29) *Výpis z obchodního rejstříku*. [online]. Převzato dne 11. 5. 2009. Dostupné z WWW:
<<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/report?sysinf.vypis.CEK=198273&sysinf.vypis.rozsah=aktualni&sysinf.@typ=transformace&sysinf.@strana=report&sysinf.vypis.typ=XHTML&sysinf.vypis.klic=e0e7855057680a4b1c18ceaff6b473c2&sysinf.spis.@oddil=C&sysinf.spis.@vlozka=20805&sysinf.spis.@soud=Krajsk%FDm%20soudem%20v%20Brn%EC&sysinf.platnost=11.05.2009>>.

Zákony

- (30) ZÁKON č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění.
- (31) ZÁKON č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, v platném znění.
- (32) ZÁKON č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, v platném znění.

(33) ZÁKON č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění.

(34) ZÁKON č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění.

(35) ZÁKON č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.

9 Seznam tabulek

TABULKA 1: VÝVOJ PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY, STAROBNÍHO DŮCHODU A JEJICH POMĚRU V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2001 AŽ 2006	20
TABULKA 2: POUŽÍVANÁ USPOŘÁDÁNÍ V DŮCHODOVÝCH SYSTÉMECH	28
TABULKA 3: PŘEHLED "PILÍŘŮ" PODLE EU A SVĚTOVÉ BANKY	29
TABULKA 4: PŘEHLED VYBRANÝCH ZEMÍ PODLE POMĚRU VÝDAJŮ NA DŮCHODY K HDP V ROCE 2006	36
TABULKA 5: POMĚR OSOB ZÁVISLÝCH NA EKONOMICKY AKTIVNÍ ČÁSTI OBYVATEL VE VYBRANÝCH ZEMÍCH V LETECH 2000 A 2020	38
TABULKA 6: STÁTNÍ PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ U SMLUV UZAVŘENÝCH OD 1. 1. 2000	43
TABULKA 7: STÁTNÍ PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ U SMLUV UZAVŘENÝCH PŘED 1. 1. 2000	43
TABULKA 8: VÝVOJ PRŮMĚRNÉ MEZIROČNÍ MÍRY INFLACE V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1995 AŽ 2008	65
TABULKA 9: VLIV INFLACE NA ČÁSTKU 1 500 000 KČ V ZÁVISLOSTI NA POČTU LET	66
TABULKA 10: VSTUPNÍ STAVOVÁ MATICE - POPIS	68
TABULKA 11: PŘÍKLAD ÚSPOR ZAMĚSTNAVATELE PŘI VYUŽITÍ PŘÍSPĚVKU NA ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ZAMĚSTNANCE OPROTI ZVÝŠENÍ HRUBÉ MZDY	71
TABULKA 12: RETRANSFORMAČNÍ MATICE	73
TABULKA 13: PARAMETRY ZVOLENÉ KLIENTEM A	76
TABULKA 14: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA A	76
TABULKA 15: POŽADAVKY KLIENTA A PO PŘIJETÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	78
TABULKA 16: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA A PO PŘIJETÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	79
TABULKA 17: PARAMETRY ZVOLENÉ KLIENTEM B PRO DLOUHODOBÉ INVESTOVÁNÍ	81
TABULKA 18: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA B PRO DLOUHODOBÉ INVESTOVÁNÍ	82
TABULKA 19: POŽADAVKY KLIENTA B PRO DLOUHODOBÉ INVESTOVÁNÍ PO PŘIJETÍ INVESTIČNÍHO ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	84
TABULKA 20: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA B PO PŘIJETÍ INVESTIČNÍHO ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	84
TABULKA 21: POŽADAVKY KLIENTA B NA PRODUKT PRO FINANČNÍ REZERVU	86
TABULKA 22: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO FINANČNÍ REZERVU PRO KLIENTA B	87

10 Seznam grafů a obrázků

GRAF 1: VÝVOJ PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY A STAROBNÍHO DŮCHODU V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2001 AŽ 2008	21
GRAF 2: VÝVOJ SROVNÁNÍ DŮCHODŮ V POMĚRU K HRUBÉ MZDĚ V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2001 AŽ 2008	21
GRAF 3: POMĚR VÝDAJŮ NA DŮCHODY K HDP VE VYBRANÝCH ZEMÍCH V ROCE 2006	37
GRAF 4: VÝVOJ PRŮMĚRNÉ MEZIROČNÍ MÍRY INFLACE V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1995 AŽ 2008	65
GRAF 5: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA A	77
GRAF 6: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA A PO PŘIJETÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	79
GRAF 7: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA B PRO DLOUHODOBÉ INVESTOVÁNÍ	82
GRAF 8: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO KLIENTA B PO PŘIJETÍ INVESTIČNÍHO ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	85
GRAF 9: VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRODUKTŮ PRO FINANČNÍ REZERVU PRO KLIENTA B	87
OBRÁZEK 1: VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA V ROCE 1955	23
OBRÁZEK 2: VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA V ROCE 1985	23
OBRÁZEK 3: VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA V ROCE 2003	24
OBRÁZEK 4: PŘEDPOKLÁDANÁ VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA V ROCE 2040	25
OBRÁZEK 5: SCHÉMA PRIVÁTNÍ FINANČNÍ STRATEGIE OD AWD	59